

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 800 fr. per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

WAAROM GEEN EUROPESE BELASTINGEN ? (*)

Inaugurale rede uitgesproken op 27 februari 1969 door Mr. Claeys-Bouaert advocaat, docent in het Europees monetair, financieel en fiscaal recht aan de Rijksuniversiteit te Gent.

Inleidende opmerkingen.

1. - Op de vraag, die als titel voor deze bespreking gekozen werd, komt doorgaans als eerste reactie : « Belastingen ? Hoe minder, hoe beter... ».

2. - Enkele personen, aan wie deze vraag gesteld wordt, merken op : de vraag is verkeerd gesteld. Wat bedoelt men daarmee ? Er bestaan immers reeds Europese belastingen.

En inderdaad, bij een eerste blik op de huidige toestanden, moet men vaststellen dat reeds zes belastingen in een of andere zin de naam van « Europese » verdienen :

- 1/ de heffing van de E.G.K.S. op kolen en staal ;
- 2/ de belasting geheven door de Europese Gemeenschappen op de wedden van hun eigen personeel ;
- 3/ de anti-dumping-rechten, die door een beslissing van de Raad van Ministers dd. 5.4.68 ten minste virtueel bestaan ;
- 4/ de landbouwheffingen ;
- 5/ de douanerechten, die door de Lid-Staten geheven worden op basis van het gemeenschappelijk tarief ;
- 6/ de belasting op de toegevoegde waarde, die door de Lid-Staten geheven wordt of zal worden volgens een regeling die door de richtlijnen van de Raad werd omschreven.

3. - De vaststelling dat deze zes belastingen in een zekere zin « Europees » mogen genoemd worden, brengt ons tot een verdere opmerking : het woord « Europees » kan, volgens de gevallen, een verschillende betekenis hebben. Welk is dan de inhoud van dat adjectief « Europees » in dit bijzonder geval ?

Wij moeten inderdaad vaststellen dat de juridische orde, die men « Europees » noemt, zich in feite op twee onderscheiden niveau's kan situeren : aan de ene kant vindt men de organisatieregelen van de Europese instellingen, de rechtsregelen nopens de eigen werking van die instellingen en de belastingen die zij heffen ; aan de andere kant staat wat ik zou noemen het interventioneel recht, d.w.z. de

tussenkomsten van de Europese instellingen in de nationale wetgevingen. Rechtsregelen strekkende tot harmonisatie van belastingen die in budgettair opzicht nationale belastingen blijven, zullen tot deze tweede groep behoren.

4. - Willen we op het onderscheid tussen deze twee categorieën van « Europese » belastingen nog iets verder ingaan, dan moeten we het verband leggen tussen de belastingen en de financiële behoeften die zij moeten dekken. Belastingen geheven door de Europese instellingen tot dekking van hun eigen financiële behoeften zijn dan Europese belastingen in de volle betekenis van deze uitdrukking. Men zal ze dus moeten onderscheiden van de belastingen, die op Europees niveau geharmoniseerd zijn (m.a.w. die geheven worden volgens een gemeenschappelijke regeling, opgelegd of ingegeven door de Europese instellingen) maar die geïnd worden door de Lid-Staten tot dekking van hun eigen financiële behoeften.

5. - De studie van beide groepen is even belangrijk en belangwekkend. Wij moeten ons echter beperken : het is onze bedoeling, in de onderhavige studie, de heffing van Europese belastingen te bespreken voor zover zij dienen tot dekking van de financiële behoeften van de Europese instellingen zelf.

Dit onderzoek zal eerst een overzicht van de financiële behoeften van de Europese instellingen nodig maken ; nadien zullen we zien of, en in welke mate, deze behoeften door Europese belastingen kunnen gedekt worden.

Wij zullen daarbij, met de woorden « Europese instellingen », enkel de drie West-Europese Gemeenschappen bedoelen : Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (E.G.K.S.), Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (E.G.A.). Het is inderdaad duidelijk genoeg dat het probleem van de eigen financiële middelen voor de andere Europese instellingen ofwel helemaal niet bestaat, of ten minste niet hetzelfde actueel belang vertoont.

I. De financiering van de Europese instellingen.

6. - *Algemene opmerking.* Om de Europese belastingen als middel tot dekking van de financiële behoeften van de

Europese instellingen te bestuderen, moet men eerst en vooral weten wat er te financieren valt; verder zullen we zien hoe deze financiering tot heden gebeurt.

7. - *De begroting van de Europese Gemeenschappen.* De uitgaven en ontvangsten van de Europese instellingen zijn, sedert het fusieverdrag van 1965, grotendeels samengebracht in de «Begroting van de Europese Gemeenschappen» waarvan de vaststellingsprocedure door dit verdrag geregeld is (art. 20). Grotendeels, doch niet volledig: om diverse redenen is het inderdaad zo, dat de begroting voor onderzoek en investeringen van de E.G.A. alsook de financiële verrichtingen van de E.G.K.S. buiten deze begroting blijven. Daarbij moet men ook rekening houden met de verrichtingen van de Europese Investeringsbank, die uiteraard afzonderlijk vastgesteld werden.

8. - De financiële verrichtingen van de E.G.K.S. worden evenals de verrichtingen van de Europese Investeringsbank, gefinancierd volgens de technieken van de zelfstandige financiële instellingen. Aan beide kanten worden kapitalen ontleend en uitgeleend, derwijze dat de verschuldigde intresten op ontleende kapitalen zullen betaald worden door middel van de verkregen intresten op uitgeleende kapitalen. Er blijft een winst uit lichte verschillen in het intrestpercentage, alsook uit de opbrengst van eigen fondsen, om beheerskosten en andere uitgaven te bestrijden. De E.G.K.S. behoudt een deel van de heffing op kolen en staal voor de financiering van uitgaven met sociaal of economisch belang (nader aangeduid in art. 50 Verdrag 1951); buiten dit deel is er echter in deze sectoren geen sprake van belastingen, zodat wij deze financiële problemen verder buiten beschouwing mogen laten.

9. - De uitgaven van de Europese instellingen, waarvoor een financiering door middel van belastingen in aanmerking kan komen, mogen schematisch voorgesteld worden als volgt (cijfers voor 1969, in rekeneenheden):

I Europees Parlement	8.942.960
II Raad	9.919.879
III Commissie:	
a/ werkingskosten (personeel, materieel en gemeenschappelijk beleid)	95.010.890
b/ Europees sociaal fonds	33.445.637
c/ Europ. fonds v. landbouw	2.413.550.000
Totaal:	2.542.006.527
IV Hof van Justitie	1.969.680
Algemeen totaal:	2.562.839.046

10. - Deze uitgaven worden, naar de samenvattende tabel van de begroting, gedekt als volgt:

Bijdragen van de Lid-Staten	2.539.143.516
Opbrengst van de heffingen E.G.K.S. (gedeelte bestemd voor de administratieve uitgaven van de instelling)	
cfr. art. 20, 2° Fusieverdrag	18.000.000
Opbrengst van de interne belasting op wedden en lonen, en andere diverse ontvangsten	5.695.530
Totaal:	2.562.839.046

Er moet echter onmiddellijk onderstreept worden dat in die «bijdragen van de Lid-Staten» de landbouwheffingen opgenomen worden. Die heffingen vertegenwoordigen een ontvangst van ongeveer 900 miljoen RE die als het ware «transiteert» door de nationale begrotingen. Hierop komen we straks terug.

11. - Bij deze cijfers, die voorkomen in de gezamenlijke begroting van de Europese Gemeenschappen moet, zoals

boven opgemerkt werd, rekening worden gehouden met de begroting voor onderzoek en investeringen van de E.G.A.

Deze begroting werd, voor 1968, oorspronkelijk opgemaakt op 45.196.000 R.E. Rekening houdend met een later goedgekeurde verhoging kan de E.G.A. voor de begroting 1968 verbintenissen aangaan tot het bedrag van 47.176.000 R.E. Deze uitgaven zijn praktisch voor hun geheel bedrag gedekt door de bijdragen van de Lid-Staten. De cijfers voor 1969 zijn nog niet bekend maar zullen hiervan wellicht niet gevoelig afwijken.

12. - *Bestaande financieringsbronnen.* Uit dit schematisch overzicht van de begrotingen die voor het jaar 1968 opgemaakt werden, blijkt dat de Europese instellingen voor dat jaar in totaal ongeveer 2¼ miljard rekeneenheden hebben moeten halen hetzij uit belastingen, hetzij uit bijdragen van de Lid-Staten.

Praktisch ontmoet men hier vier onderscheiden financiële bronnen, waarvan het belang evenwel zeer verschillend is:

- a/ de heffing E.G.K.S. op kolen en staal;
- b/ de interne loonbelasting;
- c/ de landbouwheffingen;
- d/ de bijdragen van de Lid-Staten.

13. - *E.G.K.S. en E.E.G.: verschil tussen de twee stelsels.* De heffing op kolen en staal vindt haar oorsprong in het verdrag van Parijs van 1951 tot oprichting van de E.G.K.S. De verdragen die in 1957 te Rome werden ondertekend, (tot oprichting van de E.E.G. en E.G.A.) voorzien integendeel in een financieringsstelsel door middel van bijdragen van de Lid-Staten. Het zal nuttig zijn hier enkele ogenblikken bij dit onderscheid stil te staan om het verschil tussen de twee stelsels toe te lichten.

Het verdrag van Parijs heeft de E.G.K.S. tot stand gebracht en ingericht, in een zekere zin, in haar definitieve vorm. De Lid-Staten staan aan de Hoge Autoriteit een deel van hun machten af, en verlenen haar het middel om te voorzien in de kosten die zij zou moeten dragen. Zij laten haar een zeer ruime beslissingsmacht binnen de perken van haar bevoegdheidssfeer, doch tevens ook de volledige verantwoordelijkheid voor de manier waarop zij die macht zou uitoefenen.

Op financieel gebied werd dit principe zo toegepast, dat de Hoge Autoriteit het recht bekwam om, binnen bepaalde perken, rechtstreeks een belasting te heffen op de kolen- en staalbedrijven van de Gemeenschap. Zij beschikte verder over een zeer ruime beslissingsmacht in de aanwending van de opgebrachte fondsen. Een tussenkomst van de Lid-Staten in de beslissingen tot aanwending van kapitalen of in de controle over die aanwending was praktisch uitgesloten. Als tegenhanger daarvan droeg de Hoge Autoriteit ook de volledige verantwoordelijkheid over de manier waarop zij de geïnde sommen gebruikte. Zij moest er voor zorgen dat haar rekeningen klopten; geen enkele bepaling van het Verdrag liet toe (behalve in de onvoorziene gevallen bedoeld in art. 95), een eventueel tekort aan de Lid-Staten op te leggen, of van hen onder een of andere vorm een financiële bijdrage te vorderen.

De auteurs van het Verdrag van Rome 1957, houdende oprichting van de E.E.G., stonden integendeel voor een andere taak: zij moesten de grondslagen leggen voor een gemeenschappelijke markt die al de sectoren van het economisch leven zou omvatten. Dit kon blijkbaar niet ineens tot stand komen. De doelstellingen van het verdrag over de E.E.G. reiken ten andere nog verder, vermits het verdrag uitdrukkelijk het voeren van een gemeenschappelijke politiek beoogde, en aan de gemeenschappelijke overheden normatieve bevoegdheden verleende die in zeer uitgestrekte activiteitsfeer mochten aangewend worden. Een corollarium daarvan was dat de E.E.G. financieel

nauwer zou verbonden blijven aan de Lid-Staten, die door de rechtstreekse bijdragen in haar uitgaven zouden voorzien. Men dacht er in 1957 wel even aan de E.E.G. eigen financiële middelen te geven, maar dergelijk stelsel werd — althans voorlopig — verzaakt. Hierop komen we verder terug.

14. - *Heffing op kolen en staal.* De belasting die in 1951 ingevoerd werd om in de financiële behoeften van de E.G.K.S. te voorzien, wordt berekend op de produktie van de betrokken bedrijven, volgens een vrij eenvoudige heffingstechniek: op de geproduceerde hoeveelheden van die bedrijven worden gemiddelde waarden toegepast, volgens de waarderingscijfers die door de Hoge Autoriteit worden bepaald. De aanslagvoet mocht, behoudens voorafgaande toelating van de Raad, niet hoger gaan dan 1% van de geproduceerde waarde. In feite hebben de percentages volgens de omstandigheden geschommeld tussen 0,9% en 0,25%; thans is de belasting vastgesteld op 0,3%.

De totale netto-opbrengst van de heffing ligt in de 30 miljoen R.E. per jaar. Boven werd reeds opgemerkt dat een deel daarvan in de gemeenschappelijke begroting van de Europese instellingen, tot dekking van de administratie-uitgaven van de E.G.K.S. opgenomen wordt. Dit deel is forfaitair bepaald op 18 miljoen R.E. (art. 20 van het fusieverdrag); het overige dient tot dekking van de financiële verrichtingen van de E.G.K.S., m.a.w. van hetgeen men de operationele begroting van deze instelling zou mogen noemen. Het gaat hier hoofdzakelijk om uitgaven van sociaal of economisch belang: herscholing van werkkrachten of wetenschappelijk onderzoek.

15. - *Interne loonbelasting.* Deze belasting wordt hier enkel volledigheidshalve vermeld, omdat zij een fiscale heffing is die rechtstreeks door de Europese instellingen wordt geïnd. Haar belang op budgettair gebied is inderdaad slechts heel bijkomstig.

Bij de oprichting van de E.G.K.S. had men de wedden van de ambtenaren van de nieuw opgerichte instelling volledig van belastingen vrijgesteld (Protokol over de voorrechten en immuniteiten van de Gemeenschap, art. II, litt. 6). In de ogen van haar auteurs was deze vrijstelling een logisch gevolg van het feit dat de Gemeenschap en haar leden aan het territoriaal gezag van elkeen der Lid-Staten moesten ontsnappen. De heffing van een belasting op de wedden van haar personeelsleden moest trouwens onvermijdelijk de financiële last van deze wedden voor de Gemeenschap zelf verzwaren.

Deze toestand verwekte nochtans, om psychologische redenen, ongunstige reacties. Bij de oprichting van de Gemeenschappen die het voorwerp uitmaken van de verdragen van Rome werd dan ook de volledige vrijstelling vervangen door een belasting ten voordele van de Gemeenschappen zelf. (Dit stelsel is thans ook toepasselijk op de ambtenaren van de E.G.K.S. — Protokol 1965, art. 13.)

Het is waar dat deze belasting uiteindelijk een stijging van de wedden tot gevolg heeft gehad; zij laat evenwel toe, de fiscale last op die wedden (en dus, onrechtstreeks, de netto-bezoldigingen zelf) nauwer aan de persoonlijke toestanden aan te passen, inzonderheid aan de gezinslasten van elk personeelslid.

De belasting wordt berekend op de maandelijkse bruto-bezoldiging, en aan de bron ingehouden. Er is geen jaarlijkse herberekening of globalisatie: de maandelijkse inhouding heeft dus de waarde van een definitieve heffing. Het tarief gaat van 8% tot 45%, per schijf, na aftrek van diverse uitkeringen van sociale aard.

De opbrengst van deze belasting is approximatief van 4 miljoen R.E. per jaar: dit vertegenwoordigt nagenoeg 6% van de personeelsuitgaven van de gemeenschappen. Deze belasting kan blijkbaar geen aanzienlijke plaats ne-

men onder de bronnen van financiële middelen waarover de gemeenschappen zouden beschikken.

16. *Heffingen in de landbouwsector.* De grote trekken van de politiek die door de E.E.G. op het stuk van de landbouw-politiek wordt gevoerd, zijn vrij algemeen bekend. Deze politiek heeft voornamelijk tot doel, de landbouw binnen de grenzen van de Euromarkt te beschermen, hetgeen verwezenlijkt wordt door rechtstreekse tussenkomsten van de overheden op de markten (aankoop en stockeren van produkten, uitreiken van toelagen, enz.) en ook door het opleggen van een heffing op de produkten die uit derde landen worden ingevoerd.

Bovendien worden ook belangrijke sommen aangewend tot de aanmoediging van structuurhervormingen in de landbouwbedrijven.

De heffingen zijn bepaald door de Commissie op grond van verordeningen van de Raad. Zij worden derwijze berekend dat de ingevoerde produkten nagenoeg aan dezelfde prijzen als de produkten van de lid-staten op de gemeenschappelijke markt worden gebracht: zij dekken derhalve de gemiddelde prijsverschillen tussen de inwendige prijzen en de wereldprijzen.

In hun juridische grondslag zijn de landbouwheffingen uitgesproken Europese belastingen. Zij worden echter geïnd door de nationale overheden — in België door het Bestuur der Douane — en opgenomen onder de ontvangsten van de nationale begrotingen. De lid-staten moeten dan echter corresponderende bedragen, ten belope van 90% van de heffingen, aan de Commissie afdragen.

De opbrengst van de heffingen blijft in een aanzienlijke mate beneden de totale uitgaven die uit de landbouwpolitiek voortvloeien (approximatief voor 1968: ontvangsten 900 miljoen R.E., uitgaven 2.050 miljoen R.E.). Het tekort wordt door rechtstreekse bijdragen van de lidstaten gedekt.

Van uit het standpunt van de budgettaire techniek vertonen de heffingen een bijzonder kenmerk: het zijn ontvangsten die tot dekking van welbepaalde uitgaven bestemd zijn, hetgeen in strijd is met de doorgaans algemeen aanvaarde regelen van eenheid en universaliteit van de begrotingen. Bovendien is de tussenkomst van de Lid-Staten niet beperkt tot de inning van de heffingen: ook voor de uitgaven zijn de tussenkomsten van de Gemeenschap en deze van de Lid-Staten in een zekere mate dooreengestrengeld.

Deze bijzonderheden — waarvan wij het mechanisme thans, bij gebrek aan plaats, niet verder zullen ontleden — hebben tot gevolg dat men de heffingen niet in de volle betekenis van deze uitdrukking «eigen middelen» van de Gemeenschap mag noemen. Zij hebben een gemengd karakter dat trouwens de weergave is van het feit, dat zij nog steeds geheven worden krachtens een voorlopige regeling ingevoerd voor een overgangperiode van beperkte duur. In principe moet deze regeling in 1970 herzien worden. (Rgt. 25/62 van 4.4.1962, P.B. 20.4.62, art. 2).

17. *Bijdragen der Lid-Staten.* Dit is dan tegelijk de voornaamste en technisch gezien de eenvoudigste onder de financieringsbronnen, waarover de Europese Gemeenschappen beschikken.

Onder de problemen die met de financiering door bijdragen van de Lid-Staten gepaard gaan, moet men voornamelijk de vaststelling van de verdelingsleutels vermelden.

Er bestaan verschillende verdelingsleutels: de verdragen van Rome bevatten er een voor de administratieve kosten van de gemeenschappen, en een ander voor de uitgaven van het Europees Sociaal Fonds. Andere nog

worden toegepast voor de ontvangsten van het landbouwfonds.

Deze verdelingsleutels hebben uiteraard een forfaitair karakter. Bij de verdeling van de lasten onder de lidstaten zou men rekening kunnen houden met verschillende criteria, zoals het bevolkingscijfer, het bruto nationaal produkt, de verwachte voordelen of geleverde prestaties, enz... In hun huidige vorm geven de verdelingsleutels een zeer benaderende schatting weer van hetgeen men zou kunnen noemen het nationaal draagvermogen van de lidstaten. Dit is blijkbaar het enigmatische criterium, maar het spreekt van zelf dat de bepaling van het draagvermogen van een belangrijke collectiviteit niet zo gemakkelijk gaat, en in elk geval slechts zeer approximatief kan gedaan worden.

Het is praktisch onvermijdelijk dat de verdelingsleutels van de bijdragen niet overeenstemmen met de verdeling van de machten door middel van de stemmingsquota in de Raad van Ministers. Ook met de verdeling onder de lidstaten van de zetels in het Europees Parlement is het parallelisme niet volledig geëerd. Dit is logisch: draagvermogen en politiek gezag gaan niet noodzakelijk samen. Het feit dat zowel de financiële bijdragen als de politieke macht het nationaal stramen volgen, moet echter onvermijdelijk in periodes van politieke spanning de tegenstellingen verscherpen.

II. Het probleem van de «eigen middelen». Politieke aspecten.

18. Het is in de jongste tijden een zeer omstreden vraag geworden, of men de financiering van de Europese instellingen door bijdragen van de Lid-Staten moet afschaffen en vervangen door «eigen middelen». Daarmee bedoelt men: door belastingen die rechtstreeks aan de Gemeenschappen zouden ten goede komen.

Het probleem is veelzijdig. Het vertoont budgettaire, juridische, technisch-fiscale aspecten; in eerste instantie is het echter een politiek probleem, en dat is wel de reden waarom de oplossing ervan zo ver buiten ons bereik schijnt te liggen.

Hoe dan ook, zullen de politieke redenen determinerend zijn om te beslissen of men aan de Europese instellingen al dan niet eigen middelen moet toekennen. Wij zullen dus eerst de politieke inhoud van het probleem samenvatten. Nadien zal een overzicht volgen van zijn juridische, budgettaire en technisch-fiscale aspecten.

Men zegt soms dat een begroting de boekhoudkundige uitdrukking van een politiek moet zijn. Deze formule is heel zeker juist. Soms zegt men ook dat de Europese instellingen in de huidige omstandigheden geen politiek kunnen voeren, m.a.w. niet in de mogelijkheid verkeren om een bewuste en beredeneerde actie te voeren ten einde bepaalde objectieven op lange of halflange termijn te realiseren. Men voegt eraan toe dat deze betreffende machteloosheid te wijten is aan het ontbreken van financiële zelfstandigheid, en van eigen financiële middelen. Daarop antwoorden de voorstanders van de tegenovergestelde stelling dat de Europese instellingen over voldoende fondsen beschikken in de vorm van bijdragen van de Lid-Staten; dat men weerstand moet bieden aan alle pogingen om de bestaande uitgaven te verhogen, en dat de herkomst van de gelden waarover de Europese instellingen beschikken toch geen invloed heeft op de efficiëntie van hun aanwending.

19. Hier zit inderdaad de kern van de zaak. Indien een begroting, zoals wij het zoëven hebben aangehaald, de boekhoudkundige uitdrukking moet zijn van een politiek, dan rijst de vraag: wie zal die politiek ontwerpen en in de feiten omzetten?

In de klassieke staatsleer wordt een politiek ontworpen door de regering — orgaan van de uitvoerende macht — en is het de taak van de wetgevende vergaderingen om die politiek in haar concepties en in haar realisatie te controleren. Dit veronderstelt een zeker evenwicht tussen de organen van de uitvoerende macht en de wetgevende vergaderingen en tevens een zekere graad van samenwerking. Het is in elk geval essentieel dat het uitvoerende orgaan en de wetgevende (en controlerende) vergaderingen met dezelfde fundamentele bedoelingen zouden bezielde zijn.

Dit is echter tussen de organen van de Europese instellingen niet in een voldoende mate bereikt.

20. Vooreerst kan men moeilijk van evenwicht spreken. De Commissie, die men als «executief orgaan van de Gemeenschappen» betitelt, is in haar uitvoerende of gouvernementele macht veel meer beperkt dan onze nationale regeringen. Verder staat zij tegenover twee vergaderingen, waarvan een enkele — de Raad — werkelijke wetgevende machten bezit. Dit misvormd bicameralisme komt erop neer alle belangrijke beslissingen van de Raad, dus van de nationale regeringen, te doen afhangen.

Tegenover de zeer uitgebreide machten van de Raad kan het Europese Parlement, waarvan de binding met de openbare opinie slechts zeer los is, geen gevoelige invloed uitoefenen.

21. Aan de kant van de samenwerking is er ook heel wat te zeggen. Het is precies bij de nationale regeringen, waarvan de Raad de emanatie is, dat het nationaal particularisme de meeste kansen tot overleving behoudt en de sterkste werking uitoefent. Daartoe dragen verschillende oorzaken bij. De nationale regeringen zijn er zich van bewust dat zij de uiteindelijke verantwoordelijkheid dragen voor het welzijn van hun volk: dit is zeer lofwaardig. Daarnaast is het echter ook waar dat zij onder de invloed staan van uiteraard conservatieve nationale administraties, die niet graag hun «imperium» aan anderen, vooral dan nog aan buitenlanders, afstaan; en hetzelfde kan individueel ook nog gelden voor sommige ministers persoonlijk: zal iemand die zich tot de hoogste machtspositie in zijn land heeft opgewerkt, bereid gevonden worden om boven het niveau waarop hij staat nog een hoger machtsorgaan op te richten? De oprichting van nieuwe machtsorganen moet onvermijdelijk bij de bestaande machtsorganen weerstand ontmoeten. In deze omstandigheden is het dus onvermijdelijk dat deze weerstand in de nationale regeringen zou geconcentreerd zijn.

Bepaalde omstandigheden komen de gevaren, die aan deze toestand verbonden zijn, nog verzwaren: tegen de tekst van verschillende bepalingen in heeft Frankrijk geëist dat alle beslissingen, die een principiële inhoud hebben, met algemeenschap van stemmen zouden getroffen worden. (Cfr. uiteenzettingen en teksten in: *La fusion des Communautés Européennes au lendemain des accords de Luxembourg*, Coll. scient. Univ. Liège, Luik - Den Haag 1967.) Aldus heeft elke Lid-Staat praktisch een veto over alle belangrijke beslissingen van de Raad. Het hoeft geen betoog dat heel wat nuttige initiatieven daardoor lam worden gelegd.

Tenslotte dragen de ministers, in de Raad verenigd, praktisch geen enkele verantwoordelijkheid voor de Europese politiek waarover zij nochtans oppermachtig beslissen. Als ministers zijn zij wel verantwoordelijk vóór hun nationale parlementen (in het presidentieel regiem van Frankrijk: vóór hun Staatshoofd), maar deze verantwoordelijkheid slaat praktisch enkel op hun nationaal beleid. Noch de nationale parlementen, noch de openbare opinie eisen in feite een verantwoording voor de wijze waarop zij hun functie in de Gemeenschappen waarne-

men. Dit ook is een reden om de machten van het Europees Parlement te versterken, en dus om de budgettaire beslissingen niet in de handen van de Raad geconcentreerd te laten.

22. De huidige inrichting van de machtsorganen in de Europese instellingen biedt slechts beperkte kansen tot het bouwen van een echte Europese politiek, gericht naar Europese, dus gemeenschappelijke belangen. Hetgeen men in de feiten vaststelt is meer een compromis tussen nationale belangen, die niet samengebundeld doch veeleer tegenover elkander worden gesteld, en elkander dan ook al te dikwijls neutraliseren. (Dit werd o.m. toegelicht in de Inleiding van het Algemeen Verslag van de Commissie voor 1968. Cfr. ook J. Lorenz, *Finances et Autonomie des Institutions Européennes*, Nancy 1963, p. 15 en 29).

Ook indien men de kwestie van de personaliteiten terzijde laat — en de rol die bepaalde personen in de gebeurtenissen van de laatste jaren hebben gespeeld is voldoende bekend — moet men er derhalve toe besluiten dat de verdere ontwikkeling van de Europese Gemeenschappen in een belangrijke mate verbonden is aan een verplaatsing in de machtsverhoudingen tussen hun organen. In eerste instantie zou het belang vertonen dat de financiële macht — «les cordons de la bourse» — niet meer uitsluitend in de handen van de Raad zou geconcentreerd zijn.

Daarmee zal blijkbaar niemand bedoelen dat de Commissie — het executief van de Gemeenschappen — autocratisch over de gelden van de belastingplichtigen zou mogen beschikken. Integendeel werd herhaaldelijk, en ook aan de zijde van de Commissie, de nadruk gelegd op het feit dat het toekennen van eigen middelen gepaard moet gaan met de inrichting van een parlementaire controle die werkelijk op de openbare opinie zou steunen.

23. Het omgekeerde is ook waar : de inrichting van een parlementaire controle, die werkelijk op de openbare opinie zou steunen, is een *conditio sine qua non* voor het voortbestaan van de Europese instellingen. Actuele gebeurtenissen tonen ons nog aan hoe de gemeenschappen in hun bestaan zelf kunnen bedreigd worden.

Men ziet verder niet goed in, hoe een parlementaire vergadering, die over politieke machten zou beschikken, de financiële machten volledig zou kunnen overlaten aan de Raad van Ministers.

Het dilemma is nu duidelijk gesteld : ofwel evolueren de Europese Gemeenschappen naar een supranationale politieke structuur, met democratische grondslag, ofwel zullen ze vergaan in een vage en losse vrijhandelszone waarin de nationalistische reflexen bij elke crisis opnieuw boven komen.

24. Toekenning van eigen middelen en herinrichting van de machtsorganen van de Gemeenschappen gaan dus samen. Beide hervormingen hangen van elkander af ; de ene is een voorwaarde voor het doorvoeren van de andere.

Op dit punt van ons betoog zou men moeten vaststellen dat er, in het Europa van heden, geen uitweg is voor dergelijke hervormingen. Dit is echter geen reden om de studie van het probleem op te geven. Politieke onmogelijkheden blijven niet eeuwig duren, en na de crisis die we thans beleven zal men in dezelfde richting verder gaan. Voor onze West-Europese wereld is dit ten andere, denken wij, een keuze tussen vooruitgang en verval op alle gebieden. Ondanks de huidige crisis blijft het dus nodig, de uitwerking verder te bestuderen van een stelsel waarin de gemeenschappen over eigen middelen zouden beschikken.

III. *Juridische, budgettaire en fiscale aspecten.*

25. Zelfs de meest overtuigde voorstander van het toekennen van eigen middelen aan de Gemeenschappen, zal

toegeven dat de inrichting ervan onvermijdelijk nieuwe problemen zal doen rijzen. Dit systeem vertoont inderdaad een veel grotere complexiteit dan de bijdragen van de lid-staten, waar wij enkel de vaststelling van de verdelingsleutels hebben moeten bespreken.

26. *Europese belastingen en de nationale grondwetten.*

In allereerste orde moet het probleem aangehaald worden van de inschakeling van de Europese belastingen in de grondwettelijke orde van de lid-staten. Artikel 110 van onze grondwet bepaalt dat «Geen belasting kan worden ingevoerd dan bij een wet». In de andere landen bestaan analoge regelen. Zal men moeten wachten op een reeks grondwetsherzieningen ? In ons land werd daarmee reeds in 1954 een begin gemaakt, tot heden echter zonder concreet resultaat. Zal men de Europese belastingen telkens door nationale wetten bekrachtigen, of zal men beschouwen dat daaraan voldaan is door het inschakelen van de verdragen in de nationale wetgevingen ? De vraag moest hier vermeld worden, wij zullen ze echter niet beantwoorden : dit probleem bestaat immers niet op het vlak van het Europees recht, waarop wij ons onderzoek willen plaatsen. Het rijst op het niveau van de nationale staatsrechten, waar het ten andere verschillende aspecten vertoont, die aan de bijzonderheden van de verschillende grondwetten verbonden zijn. Een volledige studie daarvan zou te omvangrijk worden om in deze bespreking te kunnen plaats vinden.

27. — *Budgettaire gevolgen.* Het invoeren van Europese belastingen doet onvermijdelijk een vraag rijzen : zal dit geen aanleiding geven tot nieuwe geldverspillingen ? Is de belastingplichtige nog niet genoeg uitgeperst, en is het werkelijk nodig dat hij nog op een nieuwe wijze zou worden aangesproken ? De ervaring leert toch dat bij de openbare lichamen een sterke neiging bestaat om al de beschikbare gelden te verbruiken, zodat elke stijging van de ontvangsten een opzwellen van de uitgaven medebrengt.

Het is een feit dat grote administratieve eenheden dikwijls tot verspillingen leiden. Verspillingen kunnen trouwens ook vastgesteld worden bij kleine administratieve overheden, ook wanneer er allerhande controles bestaan ; de ervaring van veel van onze gemeentebesturen is daar om het aan te tonen. Dit kan echter niet tot de conclusie leiden dat men die overheden moet afschaffen of hun activiteit verlammen ; het enig besluit dat men uit dergelijke vaststelling kan halen is, dat de controles zo doelmatig mogelijk moeten ingericht zijn.

In het welbepaalde geval van de Europese instellingen dringen zich hieromtrent de volgende opmerkingen op :

a/ verspillingen zijn een kwaal, maar zij bedreigen niet meer de Europese instellingen dan de andere. Men kan even het precedent van de E.G.K.S. aanhalen : van 1952 tot 1967 heeft deze instelling haar activiteit uitgeoefend, praktisch vrij van elke controle van de nationale overheden. Een vergelijking tussen het financieel beheer van de E.G.K.S. en dat van de nationale overheden zal nochtans voor de eerste gunstig uitvallen.

b/ het spreekt vanzelf dat ook voor de Europese instellingen een controle nodig is. Het probleem is echter, deze controle — en de procedure tot toestaan van fondsen — zo in te richten dat zij in de optimale voorwaarden zouden verkeren om hun opdracht te volbrengen. Lamleggen en controleren zijn geen synoniemen.

In de huidige omstandigheden dragen de Lid-Staten de kosten van de Gemeenschappen, maar tevens bieden ze in een zekere mate weerstand tegen hun normale werking. Ik denk niet dat dit de goedkoopste oplossing is. In sommige gevallen zou men een deel van de huidige uitgaven zelfs kunnen besparen, nl. waar een gebrek aan

samenhang in de beslissingen op nutteloze kosten uitloopt.

Zij die er voor zijn de Gemeenschappen eigen middelen te verschaffen, hebben ten andere geenszins de bedoeling deze te baat te nemen om de uitgaven van de Gemeenschappen te verhogen. Suggesties werden trouwens gemaakt om de eventuele overschotten van de ontvangsten aan de Lid-Staten weder uit te keren. (Cfr. Advies van de Commissie van Landbouw van het Eur. Parl. nr. 35-36, Bijlage aan het Verslag Vals, Zittingsdocument 10.5.1965).

28. Het toekennen aan de Gemeenschappen van eigen middelen zal bovendien ook op de nationale begrotingen een weerslag hebben.

In eerste instantie moet het afschaffen van de bijdragen, die de Lid-Staten thans betalen, de hun ontnomen fiscale ontvangsten compenseren. Voor zover de uitgaven van de Gemeenschappen op hun huidige peil blijven, kan deze hervorming niemand schaden.

Misschien zouden zelfs bezuinigingen mogelijk zijn door het overdragen aan de communautaire overheid van bepaalde diensten, die thans op nationaal niveau geleverd worden en die zonder meldenswaardige bezwaren in een enkele organisatie zouden kunnen samengebundeld worden. Men denkt bvb. aan bepaalde studiediensten (het bijeenbrengen van studiediensten van de nationale regeringen zou bovendien de eenmaking van het recht bevorderen), aan instituten voor statistiek, aan enkele zeer gespecialiseerde commissies, enz.

Van groter belang op budgettair gebied zal waarschijnlijk zijn het feit dat een uitbreiding van de financiële machten van de Gemeenschappen de inflatoire tendens op het niveau van de Staten zal helpen in toom houden. Nauwkeurige vooruitzichten zijn op dit gebied echter uitgesloten, gelet op de talrijke andere factoren die op deze materie een invloed uitoefenen.

29. — *Technisch-fiscale aspecten van de eigen middelen.*

In verband met het toekennen aan de Europese instellingen van fiscale machten, waarmee ze hun financiële behoeften volledig of ten minste voor een aanzienlijk deel zouden kunnen dekken, werden reeds verschillende suggesties naar voor gebracht (Cfr. o.m. het referaat van Vals in de verzameling: «The Budget to-day», Europacollege, Brugge 1967). We zullen ze hierna een na een bespreken. In dit verband moet echter gewezen worden op het feit dat bij het invoeren van nieuwe Europese belastingen de thans bestaande heffing op kolen en staal zou moeten verdwijnen. Het ware inderdaad onverantwoord aan deze sectoren een dubbele belasting op te leggen.

Verder moet ook aangestipt worden dat de heffingen van de landbouwsector in elk geval hun Europees karakter moeten behouden. De landbouwpolitiek van de Gemeenschap mag evolueren, en de opbrengst van deze heffingen kan wijzigingen ondergaan. Het ware echter ondenkbaar, achteruit te gaan ten opzichte van de thans bereikte communautaire organisatie.

30. Als eerste suggestie komen natuurlijk de *douanerechten*. Dit staat inderdaad in het Verdrag zelf ingeschreven (art. 201).

De totale opbrengst van de douanerechten in de zes landen wordtop ongeveer 2 miljard R. E. geschat. Daarvan moeten de inningskosten afgetrokken worden. Er zou echter nog genoeg overblijven om, benevens de landbouwheffingen, in de financiële behoeften van de gemeenschappen te voorzien.

De *landbouwheffingen* moeten inderdaad in de toekenning aan de Gemeenschappen zeker betrokken worden :

technisch staan zij heel dicht bij de douanerechten, juridisch is dit reeds vastgelegd in art. 2, par. 1 van het reglement nr. 25/62 van 4.4.1962 (P.B. 20.4.62).

Het overdragen van de douanerechten aan de gemeenschappen zou klaarblijkelijke voordelen bieden. Sedert 1 juli 1968 wordt het gemeenschappelijk douanetarief toegepast. De douanerechten blijven nochtans nationale wetgeving : voor alle heffingsmodaliteiten en -regelingen, o.m. inzake waardebepaling, controle en betaling, geldt nog het nationaal recht. Het spreekt vanzelf dat hieruit verschillen kunnen ontstaan die de werkelijke last van de invoerrechten kunnen wijzigen, en dus de concurrentie verstoren. Dit kan bovendien de invoerders beïnvloeden in de keus van de plaats, waar ze de levering van goederen zullen laten verrichten. Zo moet o.m. tussen de voornaamste havens een concurrentie ontstaan, die zeker niet met de algemene vereisten van de gemeenschappelijke markt verenigbaar is.

Om deze moeilijkheid te verhelpen heeft de Commissie diverse initiatieven genomen tot harmonisatie van de douanewetgeving : zij heeft nl. een verordening nopens de waardebepaling van de goederen afgekondigd en ontwerpen van richtlijnen aan de Raad overgelegd, nopens het verdelingsverkeer, het uitstel van betaling, de vrijzones, de doorvoer en de opslagplaatsen. Tot heden werden twee richtlijnen door de Raad uitgevaardigd.

Dit blijft echter onvoldoende om een gelijke toepassing van de douanerechten in de gehele Gemeenschap te verzekeren.

31. Een ander hulpmiddel zou erin bestaan, de heffing van de douanerechten te verschuiven van de grens of landingsplaats naar de plaats van bestemming van de goederen. Dit is in principe niet uitgesloten. Concrete realisaties zijn op dit gebied echter nog niet te verwachten in een nabije toekomst.

De heffing van de douanerechten op de plaats van bestemming zou een andere moeilijkheid uit de weg ruimen, die verband houdt met de verschuiving, van een Staat naar een andere, van bepaalde opbrengsten uit het gemeenschappelijk douanetarief. Het typisch voorbeeld is hier dat van een Luxemburgse metaalnijverheid, die de invoer van goederen kan laten gebeuren via Hamburg, Rotterdam, Antwerpen, Duinkerken of Genua, en aldus de invoerrechten aan het land waar de invoer gedaan wordt laat ten goede komen ; deze invoerrechten kunnen in geen enkel geval door de Luxemburgse schatkist geïnd worden. In de huidige omstandigheden zou men tussen de Lid-Staten een compensatiestelsel moeten invoeren en het spreekt vanzelf dat de vaststelling van compensatiesleutels ook tot heel wat moeilijkheden moet aanleiding geven.

32. Aan de andere kant moet men echter vaststellen dat de rechtstreekse inning van de douanerechten door de Gemeenschap ook zeer ernstige problemen doet rijzen. Een eerste moeilijkheid vloeit voort uit het feit dat de douanerechten — evenals de landbouwheffingen — geheven worden volgens een tarief dat moeilijk aan de budgettaire behoeften kan aangepast worden. Het gevaar dat een evolutie in de economische politiek deze ontvangsten gevoelig zouden verminderen, is in het geheel niet denkbeeldig.

Andere moeilijkheden houden verband met de heffingsmodaliteiten. De douanerechten worden door douaniers geïnd. Deze houden zich echter ook — en wellicht nog veel meer — met andere belastingen bezig : accijnzen, omzetbelastingen en heel wat andere kleine heffingen die de Staten, ondanks hun onbeduidende budgettaire opbrengst, niet bereid gevonden worden prijs te geven. Het is uitgesloten dat men het personeel van de douane in

globo in de kaders van de E.E.G. zou opnemen en zijn taak tot de heffing van de douanerechten zou beperken, met uitsluiting van al de andere zoëven genoemde belastingen — waarvoor de Staat dan een ander personeelskader zou moeten tewerk stellen. Zou men dan de inning van de nationale belastingen aan Europese agenten moeten toevertrouwen, of het omgekeerde verkiezen? Dit laatste schijnt wel het eenvoudigste en meest aangewezen antwoord te zijn, maar het lost toch niet alles op. Indien de douanerechten door nationale administraties geïnd worden, uitsluitend in het voordeel der Europese instellingen, zal men dan weer staan voor het probleem van de vergoeding voor de inningskosten en ook van de controle over de manier waarop deze nationale administraties zich van hun taak kwijten. De Europese overheden zullen rekeningen moeten nagaan, desnoods nalatigheden moeten opsporen en vervolgen, en het is te vrezen dat zij daartoe niet altijd de nodige medewerking zullen ondervinden vanwege de nationale overheden.

Dit heeft geleid tot het voorstellen van een tussenoplossing: de opbrengst van de douanerechten zou onder de Lid-Staten en de Gemeenschappen verdeeld worden, bv. op basis van 50/50, terwijl aan de gemeenschap ook nog een andere bron van inkomsten zou toegekend worden. Hierop komen we dadelijk terug.

33. Het toekennen aan de Europese instellingen van eigen middelen in de sector der *inkomstenbelastingen* vertoont bijzondere kenmerken.

Ondanks belangrijke toenaderingen die het gevolg zijn van recente fiscale hervormingen in verschillende landen, blijven de fiscale stelsels van de Europese partners nog in een belangrijke mate uiteenlopend. Wel is er, in elkeen van de betrokken stelsels, een analoog onderscheid tussen de inkomsten behaald uit onroerende goederen, uit roerende kapitalen en uit bedrijfsactiviteiten. De laatstgenoemden vallen ongetwijfeld in de werkingssfeer van de Europese Economische Gemeenschap. Nochtans is de manier waarop de winsten worden bepaald (waardering van activa, afschrijvingstechnieken, aftrekkingsmogelijkheden toegestaan met het oog op economische expansie zoals investeringsaftrekken, of wegens uitzonderlijke persoonlijke lasten, enz.) (Cfr. onze studie: «Où en est le droit fiscal Européen», Cah. Dr. Eur. 1966, p. 395 e.v.) zodanig verschillend, dat men er onmogelijk kan aan denken een Europese belasting te heffen op de bedrijfs-winsten zoals zij tot nu toe in de nationale wetgevingen bepaald zijn.

34. De inkomsten die rechtstreeks uit het bezit van onroerende goederen gehaald worden, moeten ook buiten beschouwing blijven. Bovendien belangrijke verschillen die ook hier in de vaststelling van de grondslag voorkomen, moet men wijzen op het feit dat de opbrengst van deze belasting meestal aangewend wordt tot dekking van de financiële behoeften van de plaatselijke besturen, provincies of gemeenten. Daarbij moet men ook wijzen op het nogal los verband tussen de inkomsten uit onroerende goederen en het economisch leven, dus ook met de eigen werkingssfeer van de Europese Gemeenschappen.

35. Integendeel biedt de belasting op de *inkomsten van roerende kapitalen* de gelegenheid om een interessante suggestie te onderzoeken. Deze zou er namelijk in bestaan, aan de Europese instellingen een deel voor te behouden van de opbrengst van de inhoudingen aan de bron, die in alle landen op de dividenden van vennootschappen worden geheven.

Een inhouding aan de bron op de dividenden bestaat inderdaad overal (met een voorbehoud voor Frankrijk, waar het hier geschetste stelsel nochtans ook zonder moei-

te zou kunnen toegepast worden) de heffingsregelen ervan zijn vrij eenvoudig en vertonen, wat de vennootschappen op aandelen betreft, slechts zeer beperkte verschillen. Bovendien mag men zeggen dat men met deze vennootschappen praktisch de volledige economische activiteit raakt; verder dat een fiscale harmonisatie op dit gebied zeer nauw verband houdt met het vrij verkeer van kapitalen, dat een van de essentiële doelstellingen uitmaakt van de Gemeenschappelijke markt. Tenslotte zou de heffing, door het afstaan aan de Gemeenschap van enkele «punten» in de bestaande aanslagvoeten, geen administratieve problemen en omzeggens geen heffingskosten meebrengen.

De moeilijkheden die met deze formule zouden gepaard gaan, vinden vooral hun oorsprong in de bestaande uiteenlopende regelingen voor de kleine vennootschappen, waarvan de winsten (met of zonder mogelijkheid tot optie) enkel in de personenbelasting in hoofde van de vennoten belast wordt. Het doorschuiven naar de Europese instellingen van een deel van de bestaande dividendbelasting zou op dat gebied een harmonisatie vergen, die ten andere kan gepaard gaan met de reeds aangevangen harmonisatie van het vennootschappenrecht.

36. Een variante van deze oplossing zou dan nog kunnen bestaan in het veralgemenen van een heffing naar het model van de Italiaanse *belasting op het kapitaal* van de vennootschappen. Deze belasting drukt in feite, gelet op haar bestendig karakter en haar lage aanslagvoet, op de winsten van de vennootschappen. Zij is economisch verbonden aan het voordeel dat door de bedrijven gehaald werd uit de instelling van de rechtspersoonlijkheid en uit de beperking van aansprakelijkheid die er het gevolg van is. Zij werkt remmend op de tendens fictieve vennootschappen in het leven te roepen — een kwaal die in ons land maar al te zeer verspreid is — en zij laat toe, dank zij de berekening op het kapitaal (die in feite gepaard gaat met een element uit de uitgekeerde winst), de verschillen in de berekening van de fiscale winst te omzeilen.

37. Op zoek naar een andere oplossing hebben sommigen gedacht aan een uitbreiding op geheel de economische activiteit van de reeds bestaande heffing op kolen en staal.

Wij hebben zoëven de essentiële regelen in verband met deze heffing samengevat: zij vormt een eenmalige belasting op de produktie van de bedoelde bedrijven en vertoont een zekere verwantschap met de belastingen op het zakencijfer. De veralgemening, in de zes landen van de Euromarkt, van een *belasting op de toegevoegde waarde*, biedt een zeer gunstige gelegenheid om een deel van de opbrengst van deze belasting aan de Europese instellingen voor te behouden.

Dit gedeelte zou betrekkelijk gering kunnen zijn: waarschijnlijk zou een fractie van percent volstaan, zodat de bestaande verschillen in de belastbare grondslagen geen aanzienlijke bezwaren zouden brengen. De toekenning aan de Europese instellingen van een deel van deze op Europese schaal geharmoniseerde belasting zou trouwens een voordelige invloed uitoefenen op de eenvormige toepassing van de Gemeenschappelijke heffingsregelen.

38. Men kan, in een nabije toekomst, er niet aan denken, in de andere sectoren van de fiscale stelsels de belastbare grondslag te vinden voor Europese belastingen.

Wat de accijnzen aangaat vertonen weliswaar de wetgevingen van de Lid-Staten een onbetwistbaar parallelisme, en produkten zoals alcohol, tabak en mineraaloliën komen overal onder de meest belaste voor. Maar de omschrijving van de belastbare bedragen en de inning

van de belastingen vertonen in deze gebieden nog veel te grote afwijkingen, en de inspanningen tot harmonisatie zijn nog in het stadium van de voorbereidende studies.

Hetzelfde mag gezegd worden van de verkeersbelastingen op autovoertuigen, die nochtans in de zes Lid-Staten vrij aanzienlijke bedragen bereiken.

Bovendien zou het zeer gevaarlijk zijn, het financieel evenwicht van de Europese instellingen te laten afhangen van zulkdanige opbrengsten die, hoe belangrijk zij ook wezen, toch tot welbepaalde afzonderlijke sectoren van het economisch leven beperkt zijn.

A fortiori zullen belastingen zoals onze registratie- en successierechten buiten beschouwing blijven. Deze belastingen kunnen trouwens slechts in een beperkte mate of in uitzonderlijke gevallen een invloed uitoefenen op de concurrentie, en dus de werking van de gemeenschappelijke markt aanbelangen.

39. *Samenvatting.* Het zou wellicht van mijnentwege vermetel voorkomen een voorkeur uit te drukken voor een van de mogelijke oplossingen: douanerechten, belasting op de toegevoegde waarde, belasting op de vennootschappen.

Er moet nochtans gewezen worden op het voordeel dat zou verbonden zijn aan een oplossing waarin twee van deze belastingen te zamen zouden betrokken zijn: men moet een te grote conjunctuurgevoeligheid in de financiële middelen van de Europese instellingen vermijden.

Een zekere differentiatie met dan nog zo mogelijk één heffing verbonden aan de inkomsten en een andere in de sector van de zogenoemde indirecte belastingen, zou ongetwijfeld wenselijk zijn.

BESLUIT.

40. Na dit overzicht van enkele problemen in verband

met de eigen financiële middelen van de Europese Gemeenschappen stelt het formuleren van een besluit een bijzondere moeilijkheid.

Ik moet hier wellicht niet herhalen dat ik diep overtuigd ben van de noodzakelijkheid om een oplossing in de aangeduide zin te bereiken. Maar ik geef er mij rekenschap van dat de concrete mogelijkheden in die zin zeer beperkt zijn, althans in de nabije toekomst.

Zal men deze bespreking dan als een hoop utopieën bestempelen? Mogelijk. Het is inderdaad helemaal niet zeker dat er iets in de werkelijkheid zal in overweging genomen worden. Ik heb er nochtans aan gehouden U deze «utopieën» uiteen te zetten, omdat ik geloof dat het voor Europa een probleem is van alles of niets.

In de huidige omstandigheden staan de Europese instellingen financieel onder voogdij: men zou ze niet eens kunnen vergelijken met onze gemeentebesturen, die ten minste een gedeeltelijke fiscale zelfstandigheid genieten.

Maar doorheen de crisissen blijft de eenmaking van Europa een van de hoofdgebeurtenissen van onze tijd.

Twee eeuwen geleden was het fiscaal stelsel in het nochtans sterk gecentraliseerde Frankrijk van streek tot streek verschillend. Rond 1790 hebben onze voorvaders nog voor allerlei plaatselijke voorrechten gestreden. Pas in 1795 verdween de douane tussen Brussel en Luik. Na de hevige beroering van de Franse Revolutie zegevierde in geheel West-Europa het nationalisme, ook in financieel en fiscaal opzicht. De fiscale stelsels die vroeger van stad tot stad en van graafschap tot graafschap verschilden, werden op nationale schaal eengemaakt. Nu, in de tweede helft van de XXe eeuw, beginnen we in te zien dat wij naar grotere economische en wellicht politieke eenheden gaan.

Deze tendens kan door een crisis tijdelijk vertraagd worden, maar de geschiedenis zal daarom niet van richting veranderen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 19 februari 1968.

Voorzitter: M. van Beirs.

Raadsheer-verslaggever: M. Naulaerts.

Advocaat-generaal: M. Mahaux.

Verkeer. — Voorrang. — Weg met teken nr. 1a. — Andere weg zonder teken nr. 2.

Art. 16-1 verkeersreglement (1963) voert een algemene regel in, namelijk de voorrang van de van rechts komende bestuurder.

Art. 16-2 brengt aan die regel uitzonderingen aan en schrijft onder meer voor dat, wanneer een bestuurder gereden komt uit een openbare weg voorzien van teken nummer 1a, hij iedere bestuurder die op de openbare weg rijdt, welke hij nadert, moet laten voorgaan.

Wanneer een bestuurder ingevolge deze uitzondering de voorrang verschuldigd is aan een andere bestuurder kan deze laatste terzelfder tijd niet de voorrang verschuldigd zijn aan de eerste ingevolge de algemene regel, die voor de uitzondering moet zwichten, zelfs wanneer de openbare weg waarop hij rijdt niet voorzien is van een teken nummer 2.

Morias t./ Boudry e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 juni 1967 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de tegen eiser ingestelde strafvordering.

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 16, inzonderheid 1 en 2, a (koninklijk besluit van 30 april 1963, artikel 5), 27-1 (koninklijk besluit van 30 april 1963, artikel 14), 94 van het wegverkeersreglement van 10 december 1958, 418, 420 van het Strafwetboek, 1382, 1383 van het Burgerlijk wetboek en 97 van de Grondwet, doordat verweerster Boudry, die per rijwiel een van een teken nummer 1a voorziene openbare weg kwam uitgereden, omvergereden zijnde door de automobiel, bestuurd door eiser, die van links kwam op een openbare weg waarop geen teken nummer 2 was aangebracht, het bestreden arrest, na verweerster Boudry uit hoofde van onopzettelijke verwondingen veroorzaakt aan eiser, en uit hoofde van overtreding van artikel 16-2, a, van het wegverkeersreglement te hebben veroordeeld, vervolgens tegen eiser in anmerking neemt de telastlegging van aan verweerster Boudry veroorzaakte onopzettelijke verwondingen alsmede een telastlegging van overtreding van de artikelen 16-1 en 27-1 van het wegverkeersreglement, waarna het, over de burgerlijke belangen beslissende, verklaart dat de verantwoordelijkheid voor het ongeval voor de helft rust op eiser en op verweerster Boudry, ingevolge deze verdeling van de verantwoordelijkheid de toegekende vergoedingen vaststelt en een expertise gelast

alvorens over de vordering van verweerster Baudry uitspraak te doen, op grond onder meer dat eiser, « bij ontstentenis van enig verkeersteken op de door hem gevolgde weg, de voorrang van de van rechts komende weggebruiker diende te eerbiedigen »,

terwijl, enerzijds, het onverenigbaar is te beslissen dat twee weggebruikers die, uit verschillende openbare wegen komende, een kruispunt oprijden allebei ertoe gehouden zijn elkaar te laten voorgaan, waaruit volgt dat in het arrest tegenspraak schuilt, en terwijl, anderzijds, een bestuurder, zelfs zo hij rijdt op een weg die niet voorzien is van het verkeersteken nummer 2, niet verplicht is de doorgang vrij te laten voor de bestuurder die rechts van hem komt, wanneer de weg die deze uitkomt van een teken nummer 1a voorzien is, daar artikel 16-2, a, in dergelijk geval afwijkt van de algemene regel van artikel 16-1 van het wegverkeersreglement:

Overwegende dat het bestreden arrest eiser tot een enkele straf veroordeelt om onopzettelijke verwondingen aan tweede verweerster toegebracht te hebben en om de artikelen 16-1 en 27-1 van het wegverkeersreglement overtreden te hebben;

Overwegende dat die straf wettelijk gerechtvaardigd is door de bewezen verklaarde overtreding van artikel 27-1 van het verkeersreglement;

Overwegende dat het middel, mocht het gegrond zijn wat betreft de eveneens ten laste van eiser bewezen verklaarde overtreding van artikel 16-1 van het wegverkeersreglement, geen vernietiging zou kunnen medebrengen, weshalve het, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

En overwegende, voor het overige, dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissingen over de door eiser tegen Boudry Maria ingestelde burgerlijke vordering en over de tegen eiser door de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten ingestelde burgerlijke vordering.

Over het middel zoals hoger vermeld:

Overwegende dat het bestreden arrest, na te hebben vastgesteld dat verweerster Boudry gereden kwam uit een openbare weg voorzien van een teken nummer 1a, eiser voor de helft aansprakelijk stelt onder meer om te hebben nagelaten, bij ontstentenis van enig verkeersteken op de door hem gevolgde weg, de doorgang vrij te laten voor verweerster die van rechts kwam;

Overwegende dat artikel 16-1 van het wegverkeersreglement gewijzigd bij het koninklijk besluit van 30 april 1963 een algemene regel invoert, namelijk de voorrang van de van rechts komende bestuurder;

Overwegende dat artikel 16-2 van hetzelfde reglement aan die regel uitzonderingen aanbrengt en onder meer voorschrijft dat, wanneer een bestuurder gereden komt uit een openbare weg voorzien van een teken nummer 1a, hij iedere bestuurder die op de openbare weg rijdt, welke hij nadert, moet laten voorgaan;

Overwegende dat, wanneer een bestuurder ingevolge deze uitzondering de voorrang verschuldigd is aan een andere bestuurder, deze laatste terzelfder tijd de voorrang niet verschuldigd kan zijn aan de eerste ingevolge de algemene regel, die voor de uitzondering moet zwichten, zelfs wanneer de openbare weg waarop hij rijdt niet voorzien is van een teken nummer 2;

Overwegende dat het middel gegrond is;

III. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering van Baudry Maria.

Overwegende dat eiser verklaart afstand te doen van zijn voorziening;

Maar overwegende dat deze afstand van de voorziening tegen een beslissing die, ingevolge artikel 416 van het wetboek van strafvordering, niet definitief was en derhalve het voorwerp nog niet kon uitmaken van een cassatieberoep, niet ten gevolge heeft dat eiser ervan heeft afgezien later zodanig beroep in te stellen; dat derhalve de vernietiging van de beslissing over de burgerlijke vordering van de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten de vernietiging van de beslissing over de burgerlijke vordering van Boudry Maria medebrengt, die op dezelfde onwettelijke grond steunt;

IV. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing over de burgerlijke vordering van Coemans Lambert.

Overwegende dat het arrest, dat geen uitspraak doet over een betwisting omtrent de bevoegdheid, zich ertoe beperkt aan Coemans zekere schadeposten toe te kennen en voor het overige een provisie met aanstelling van een deskundige; dat zodanige beslissing geen eindbeslissing is in de zin van artikel 416 van het Wetboek van strafvordering, weshalve de voorziening niet ontvankelijk is;

Maar overwegende dat de vernietiging van de beslissing over de burgerlijke vordering van de Landsbond der Christelijke Mutualiteiten de vernietiging van de beslissing over de burgerlijke vordering van Coemans medebrengt, die op dezelfde onwettelijke grond steunt en voorts nog het voorwerp niet kon uitmaken van een cassatieberoep;

V. In zover de voorziening gericht is tegen de beslissing van buiten de zaak stellen van Coemans als burgerlijk aansprakelijk voor zijn echtgenote.

Overwegende dat eiser geen middel aanvoert;

Om die redenen,

Decreteert de afstand van de voorziening gericht tegen de beslissing over de burgerlijke vordering van Boudry Maria;

Vernietigt het bestreden arrest in zover het uitspraak doet over de burgerlijke vorderingen, behalve 1°) in zover het beslist dat verweerster Boudry minstens voor de helft van de schade aansprakelijk is en dat eiser zich schuldig heeft gemaakt aan overtreding van de artikelen 27-1 en 15 van het wegverkeersreglement en 2°) in zover het het bedrag van zekere schadevergoedingen vaststelt en een onderzoeksmaatregel beveelt;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt de verweerders in drie vierden van de kosten; laat één vierde ervan ten laste van eiser; veroordeelt eiser in de kosten van zijn afstand;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Zie Cass. 21 maart 1960, R.W. 1960-1961, 127 met noot G. Moyaert.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 11 oktober 1968.

Eerste voorzitter: M. Somerhausen.
Staatsraden: M.M. De Bock en Rémon.
Auditeur: M. Vliebergh.

Ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Administratieve rechtscolleges. — Rechtspleging. — Gebruik der talen.

Het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen heeft voor recht gezegd dat de bevoegde nationale rechterlijke instanties op het gebied van de sociale zekerheid behoren tot de autoriteiten in de zin van artikel 45 van de verordening nr. 3 van de Raad van de E.E.G. betreffende de sociale zekerheid van de migrerende werknemers.

Daaruit volgt dat ontvankelijk is het in het Italiaans gestelde beroep tegen een beslissing van de commissie van beroep inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

Artikel 108 par. 1 van het organiek reglement van 22 september 1955 stelt als eis voor de toekenning van uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid dat de aanvrager bij het begin van de ongeschiktheid door een arbeidsovereenkomst verbonden is.

Guerra t./ Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering.

Arrest nr. 13.164.

Gezien het op 13 januari 1967 ingediende verzoekschrift, waarbij Teresa Guerra, weduwe van Pietro Pace, de nietigverklaring vordert van de op 17 november 1966 door de de Commissie van beroep inzake verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering gewezen beslissing;

Gelet op het bevel van 27 januari 1967, dat op 2 februari 1967 ter kennis is gebracht van de griffier van het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen, waarbij de inschrijving van het verzoekschrift op de rol wordt opgeschort en aan het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen de prejudiciële vraag wordt gesteld of de Raad van State « moet gerekend worden tot de organen en autoriteiten bedoeld in artikel 45 van de verordening nr. 3 betreffende de sociale zekerheid van de migrerende arbeiders »;

Gelet op het arrest van het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen van 5 juli 1967;

Overwegende dat het verzoekschrift in het Italiaans was opgesteld; dat de IIIe Kamer van de Raad van State op 27 januari 1967, bij bevel beslist heeft de inschrijving van de zaak op de rol op te schorten en aan het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen de vraag voor te leggen of de Raad van State gerekend moet worden tot de organen en autoriteiten bedoeld in artikel 45 van de verordening nr. 3, op 25 september 1958 uitgevaardigd door de Raad van de Europese Economische Gemeenschappen; dat het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen voor recht heeft gezegd « de bevoegde nationale rechterlijke instanties op het gebied van de sociale zekerheid behoren tot de autoriteiten in de zin van artikel 45 van verordening nr. 3 »; dat het verzoekschrift op de rol is gebracht ter uitvoering van dat arrest;

Overwegende dat de Klachtencommissie op 10 januari 1966, beschikkend op een beroep door Pietro Pace, de thans overleden man van verzoekster, ingesteld tegen een beslissing van de Dienst invaliditeit van het Rijksfonds voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, dat beroep heeft afgewezen, na geconstateerd te hebben dat Pietro Pace, die zelfstandige landbouwer geworden was, niet tegenover een werkgever verbonden was door een arbeidsovereenkomst die aanleiding geeft tot toepassing van de Belgische sociale zekerheid, op het tijdstip waarop de arbeidsongeschiktheid een aanvang heeft genomen; dat verzoekster hoger beroep tegen die beslissing heeft ingesteld en dat de Commissie van beroep geoordeeld heeft dat dit gelijkstond met een hervatting van het geding; dat zij overeenkomstig artikel 108 van het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955 de beroepen beslissing heeft bevestigd;

Overwegende dat verzoekster in haar verzoekschrift uit-

eenzet dat de oorzaak van het overlijden van haar man toe te schrijven is aan de silicosis die hij had opgedaan in de Belgische steenkolenmijnen, waar haar man van 1946 tot 1953 heeft gewerkt;

Overwegende dat Pietro Pace, naar hij zelf heeft verklaard, zijn arbeid op 13 juli 1953 heeft stopgezet, dat zijn arbeidsovereenkomst verstreken was, dat hij voorgoed naar Italië is teruggegaan; dat de aangevoerde invaliditeit volgens zijn verklaringen is ingegaan op 1 mei 1962; dat hij in 1965 is overleden; dat de Dienst invaliditeit van het Rijksfonds voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, de Klachtencommissie en tenslotte de Commissie van beroep geconstateerd hebben, zonder hierbij te worden tegengesproken noch door de oorspronkelijke aanvrager, noch door verzoekster, dat Pietro Pace niet meer door een arbeidsovereenkomst verbonden was op het tijdstip waarop hij een beroep heeft gedaan op de uitkeringen van de ziekte- en invaliditeitsverzekering; dat de hoedanigheid van werknemer moet worden vastgesteld op het tijdstip waarop de ongeschiktheid begint, op welk tijdstip hij het beroep van zelfstandig landbouwer uitoefende; dat artikel 108, § 1, van het organiek besluit van 22 september 1955 immers stelt, dat de aanvrager bij het begin van de ongeschiktheid door een arbeidsovereenkomst verbonden is; dat het verzoekschrift niet gegrond is;

Besluit:

Het beroep is verworpen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Bis Kamer. — 27 december 1968.

Voorzitter: M. Gepts.

Rechters: M.M. Massa en Van Nuffer.

Advocaten: Mrs. Deprez loco Langohr en Wilmots.

Verhaal van verzekeraar op verzekerde volgens de wet van 1 juli 1956. — 1,48 gr. alcohol per liter bloed. — Penale veroordeling slagen en verwondingen (S.W.B. 418-20) en gemis aan lichaamsgeschiktheid en bedrevenheid (W.C. art. 10). — Toepassing art. 25-6 (niet voldoen aan voorwaarden om te mogen sturen) en art. 25-9 modelcontract (zwarte fout).

Het gemis aan de vereiste lichaamsgeschiktheid en aan de nodige bedrevenheid (art. 10 W.C.) oorzaak van het ongeval, is te wijten aan het drinken van te veel bier waardoor het bloed een alcoholgehalte inhield van 1,48 gr. per liter.

De verzekerde beging een zware fout met in die toestand een autovoertuig te besturen (Polis art. 26/9).

Hij voldeed daardoor ook niet aan de voorwaarden door wet en reglementen voorgeschreven om een motorrijtuig te mogen besturen (Polis art. 26/6).

N.V. Mercator t./ V.R.

Overwegende dat te Antwerpen op 28 oktober 1967 om 16 u. 30 verweerder met een tractor op de Cockerillkaai in de richting de Gerlachekaai reed; dat in tegenovergestelde richting twee personenauto's reden, onderscheidelijk bestuurd door Huyghe Frans en De Belder Ludovicus; dat op de Cockerillbrug de tractor de twee personenwagens aanreed, naar links afsloeg, door de brugleuning reed en op een stenen platform, enkele meters beneden het sas-huisje, terecht kwam; dat Huyghe gekwetst werd; dat de bloedontleding van verweerder wees op een alcoholgehalte van 1,48 gr. per duizend ml. op het ogenblik der feiten;

Overwegende dat verweerder veroordeeld werd bij vonnis van de Correctionele rechtbank te Antwerpen dd. 25 maart 1968 hoofdens overtreding van artikels 418-420 S.W.B., en van art. 10 wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door de wet van 15 april 1958 (bestuurder zijnde niet met de vereiste lichaamsschiktheid en de nodige kennis en bedrevenheid zijn motorvoertuig te hebben bestuurd);

Overwegende dat eiseres, verzekeraar van de burgerlijke aansprakelijkheid van verweerder in zake motorrijtuigen, de benadeelden moet vergoeden; dat haar eis strekt tot verhaal van de bedragen die zij heeft uitbetaald, en steunt op art. 25/6, 8, 9 van de polis;

Overwegende dat verweerder ten onrechte meent dat de eis niet ontvankelijk zou zijn om reden dat de verzekeringsovereenkomst niet met hem, doch met zijn werkgever gesloten werd, en dat er dus geen rechtsverband tussen hem en eiseres zou bestaan;

Overwegende dat ingevolge art. 11, al. 2, van de wet van 1 juli 1956 de verzekeraar zich een recht van verhaal mag voorbehouden ook voor de verzekerde die geen verzekeringsnemer is; dat dit verhaal voorzien zijnde door art. 24 van de algemene voorwaarden van de polis, de eis ontvankelijk is;

Overwegende dat het gemis aan de vereiste lichaamsschiktheid en aan de nodige bedrevenheid, oorzaak van het ongeval, niet te wijten was aan oververmoeidheid, veroorzaakt ingevolge door de werkgever opgelegde overdreven taken, zoals verweerder beweert, maar aan het drinken van te veel bier waardoor zijn bloed een alcoholgehalte van 1,48 gr. per duizend ml. inhield; dat verweerder een zware fout beging met in die toestand een autovoertuig te besturen; dat hij niet voldeed aan de voorwaarden door de Belgische wet en reglementen voorgeschreven om het motorvoertuig te mogen besturen; dat derhalve krachtens art. 24 en 25-6) en 9) van de polis, eiseres gerechtigd is verhaal uit te oefenen op verweerder voor de vergoedingen waartoe zij gehouden is zo in hoofdsom als in vergoedende interesten en gerechtskosten;

Overwegende dat de rechtsgrond, steunend op art. 25-8 van de polis niet voldoende bewezen is;

Overwegende dat het gevorderde schadebedrag niet betwist wordt en bewezen is;

Overwegende derhalve dat de eis gegrond is;

Om deze redenen, de Rechtbank:

Tegensprekelijk rechtdoende;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond; veroordeelt verweerder te betalen aan eiseres de som van 106.645 fr., vermeerderd met de wettelijke interesten vanaf de data der uitkeringen tot 10 juni 1968, voor de uitkeringen die toen gedaan waren en van dan af met de gerechtelijke interesten;

Veroordeelt verweerder tot de kosten van het geding.

NOOT. — Dit definitief geworden vonnis ligt volkomen in de lijn van de rechtspraak der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, zelfde kamer anders samengesteld, volgens een vonnis geveld op 27 mei 1966, bevestigd in beroep bij arrest van 16 juni 1967, 8e Kamer, waartegen voorziening in cassatie verworpen werd bij onuitgegeven arrest van 10 mei 1968 (zie R.W. 1967-68, kol. 1080 tot 1085, met noot en aangehaalde rechtspraak).

De herhaaldelijk omstreden bepaling van art. 26-6 van het modelcontract (motorrijtuig bestuurd door een persoon die niet voldoet aan de voorwaarden door de Belgische wet en de reglementen voorgeschreven om te mogen besturen) werd door voormelde uitspraken toegepast op het sturen na zodanig alcoholverbruik dat het alcoholgehalte

in het bloed tenminste 1,5 gr. per liter bedraagt (wet verkeerspolitie, art. 2-3, thans art. 34 1° H).

Het thans gepubliceerde vonnis past hetzelfde polisartikel toe op de bestuurder die een ongeval veroorzaakt door gemis aan de vereiste lichaamsschiktheid en aan de nodige bedrevenheid (W.C. art. 10) ingevolge het drinken van te veel bier waardoor zijn bloed een alcoholgehalte inhield van 1,48 gr. per duizend.

M. L.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

11e Kamer. — 27 december 1967.

Voorzitter: M. Pire.

Rechtters: M.M. Thiry en Albers.

Advocaten: Mrs. Vanheghe, Lindemans en Van Dyck.

Koop - verkoop. — Verkoopbelofte. — Opvolgende verkopen aan derden. — Die kennis hadden van de verkoopbelofte. — Nietigverklaring.

Peeters t/ Simons e.a.

Herzien de processtukken, in regelmatige vorm voorgelegd en meer bepaald:

1) de dagvaarding betekend op 9 februari 1967 door exploit van gerechtsdeurwaarder C. Orofino verblijvende te Elsene;

2) de dagvaarding, betekend op 10 februari 1967 door exploit van gerechtsdeurwaarder H. Bosquet, verblijvende te Halle;

3) het bewijs van de inschrijving van de eis op de rand van de overschrijving van de titel van verkrijging waarvan de vernietiging gevorderd wordt;

4) de conclusies der partijen;

Overwegende dat de hoofdeis er toe strekt:

1. — de nietigheid te horen uitspreken van de akten van verkoop verleden voor notaris, met standplaats te Brussel, a) d.d. 16-6-1965, zijnde de verkoop door de consorten Crockaert aan de echtgenoten Simons-Desmeth van een erf gelegen te Halle en er gekadastréerd Halle I, deel van art. 1988 Sectie D nr 309 en nr 311,

b) d.d. 15 juni 1965, zijnde de verkoop van het zelfde goed, door de echtgenoten Simons-Desmeth aan de echtgenoten Van Cutsem-Huysmans;

2. — de verweerders solidairlijk te horen veroordelen tot 50.000 Fr schadevergoeding;

Overwegende dat, in ondergeschikte orde, eisers de veroordeling van verweerders vragen tot de betaling van 212.500 Fr;

Overwegende dat aanleggers, volgens niet geregistreerde en niet gedagtekende overeenkomst een perceel bouwgrond, gelegen te Halle (Kadaster Sectie D nr 309 en 311), hebbend een oppervlakte van 1 Ha 99 ca voor de prijs van 425.000 Fr aangekocht hadden van de consorten Crockaert;

dat deze akte bepaalde dat de eigendom verkregen zou worden na het verlijden van de authentieke akte (artikel 8) en dat de verkoop aangaan werd onder een opschortende voorwaarde, te weten het niet gebruik door de pachter Simons van zijn recht van voorkoop;

Overwegende dat de notaris, op 24 maart 1965, aanleggers op de hoogte stelde dat de pachter, mondeling, zijn recht van voorkoop gebruikt had;

dat de pachter en zijn echtgenote het kwestieuze erf aankochten op 15-6-1965 door akte verleden vóór notaris en dat, op dezelfde datum, de consorten Simons-Desmeth het goed aan de echtgenoten Van Cutsem-Huysmans verkochten;

Overwegende dat aanleggers voorhouden, dat de pachter onregelmatig zijn recht van voorkoop uitgeoefend heeft, daar hij, mondeling, het aanbod van verkoop aanvaard heeft, terwijl artikel 1778 ter, paragraaf 5 voorziet, dat bedoelde kennisgeving, op straffe van nietigheid, gedaan wordt bij een ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs of bij deurwaardersexploot;

Overwegende dat de wettelijke pleegvormen inzake het recht van voorkoop niet van openbare orde zijn (zie Vredegerecht Lokristi 27-1-1965 in Journal des Tribunaux 1966 blz. 101) zodat het de verkopers (terzake, partijen Crockaert) vrijstond de nietigheid van de instemming van hun pachter al dan niet in te roepen;

Overwegende dat men dus, in principe, mag aannemen dat de aanvaarding van het aanbod gebeurlijk mondeling kan geschieden;

Overwegende dat, indien men aannemen kan dat terzake de pachter zijn wil geuit heeft omtrent de uitoefening van zijn recht van voorkoop, men nochtans moet nagaan of hij al dan niet dit recht werkelijk uitgeoefend heeft;

dat, ter zake, verkopers, op 18 maart 1965 hun pachter door aangetekende brief kennis gegeven hebben van hun inzicht het kwestieuze erf te verkopen « mits een globale som van 425.000 Fr, betaalbaar als volgt: 45.000 Fr binnen de 30 dagen dezer en het saldo bij het verlijden van de authentieke akte »;

dat, op 24 maart 1965, notaris aanlegger op de hoogte stelde dat de pachter gebruik had gemaakt van zijn recht van voorkoop;

Overwegende dat de verkoopakte d.d. 15-6-1965 — het gaat over de eerste koop tussen partijen Crockaert en Simons-Desmeth — volgende verklaring inhoudt:

... « 3) dat zij (d.i. de kopers, d.w.z., echtgenoten Simons-Desmeth) aan de verkopers gevraagd hebben om van de mogelijkheid te genieten de grond weder te verkopen; dat de verkopers aan die aanvraag een gunstig gevolg hebben gegeven.

De verkopers bevestigen hetgeen voorafgaat en verklaren onherroepelijk afstand te doen van hun recht om een vergoeding te kunnen eisen ingeval van wederverkoop, wat uitdrukkelijk door de kopers aanvaard werd... »

Overwegende dat deze verklaringen overgenomen werden in de akte van verkoop verleden vóór dezelfde notaris, op dezelfde datum, en tegen dezelfde prijs van het kwestieuze erf tussen partijen Simons-Desmeth en partijen Van Cutsem-Huysmans;

Overwegende dat aanleggers daaruit afleiden dat zonder deze verzekering aan het recht op schadeloosstelling voorzien door artikel 1778 octies B.W.B., de consorten Simons, en onmiddellijk daarna de consorten Van Cutsem, nooit eigenaar zouden kunnen geworden zijn, zodat, ten gevolge van deze bedrieglijke verstandhouding tussen verweerders, aanleggers de gelegenheid werd ontnomen eigenaars te worden van het kwestieuze goed;

Overwegende dat de consorten Simons-Desmeth en Van Cutsem-Huysmans daarop antwoorden dat het recht van voorkoop een persoonlijk recht van de pachter lastens de eigenaar uitmaakt, dat een derde geen recht heeft om na te gaan of de pachter al dan niet de wettelijke voorwaarden van het recht van voorkoop is blijven vervullen en dat de ingeroepen bedrieglijke verstandhouding van verweerders geen grondslag kan zijn van een nietig verklaring van de verkoopakten, waarin aanleggers geen partij zijn geweest;

Overwegende dat deze verweerders eraan toevoegen dat zij niet met aanleggers gecontracteerd hebben zodat er geen sprake kan zijn van « contractuele fout »;

dat zij, ten slotte, opwerpen dat zij geen extracontractuele fout begaan hebben, dat het betwiste goed voortver-

kocht werd met de uitdrukkelijke toestemming van de oorspronkelijke eigenaars en dat een derde geen recht heeft om de stipte naleving van de bepalingen van artikel 1778 octies B.W.B. op te eisen;

Overwegende dat partijen Crockaert beweren dat zij de wettelijke bepalingen nageleefd hebben, dat zij geen fout begaan hebben, geen voordeel getrokken hebben uit de verkoop en dat het hun vrijstond afstand te doen van hun recht op vergoeding ingeval van spoedige wederverkoop en dat die « welwillende en belangloze houding tegenover een pachter die hun steeds voldoening had gegeven bezwaarlijk als een bedrog kan bestempeld worden »;

Overwegende dat, om deze principiële opwerpingen te beoordelen, het van belang is de achtereenvolgende verhandelingen der partijen te onderzoeken en na te gaan of aanleggers al dan niet als « derden » dienen beschouwd te worden;

Overwegende dat het vaststaat dat:

1) aanleggers en consorten Crockaert op een onbepaalde datum een verkoopbelofte ondertekend hebben en dat deze belofte vóór 18 maart 1965 plaatsgreep (zie schrijven van notaris d.d. 24-3-1965: « Je suis au regret de devoir vous faire savoir que le locataire a fait usage de son droit de préemption etc. — Het spijt me U te moeten laten weten dat de pachter gebruik heeft gemaakt van zijn recht van voorkoop enz. »)

2) na deze verkoopbelofte, de pachter, door aangetekende brief d.d. 18-3-1965, de gelegenheid kreeg zijn recht van voorkoop uit te oefenen en dit overeenkomstig de bepalingen van artikel 1778 ter, die, ter zake, stipt nagevolgd werden;

3) de pachter dit aanbod mondeling zou aanvaard hebben (zie brief van notaris d.d. 24-3-1965);

4) op 15 juni consorten Crockaert, door akte verleden vóór notaris, hun eigendom verkocht hebben aan consorten Simons-Desmeth en afstand gedaan hebben van wederverkoop; er dient aangestipt te worden dat:

a) de kopers verklaard hebben deze grond te moeten kopen in hun hoedanigheid van *huurders* ingevolge de betekening voorzien door de wet van 1-2-1963, hun door de eigenaars gedaan;

b) de verkoop aanvaard en gedaan is voor en mits de som van 425.000 Fr;

c) alle onkosten, rechten en erelonen ten laste van de kopers zijn;

d) de registratielasten 46.750 Fr belopen;

5) op dezelfde datum en vóór dezelfde notaris, het kwestieuze goed tegen dezelfde prijs, d.w.z. 425.000 Fr, aan consorten Van Cutsem-Huysmans wederverkocht wordt; er dient vermeld te worden dat deze tweede verkoopakte de « verklaringen » van de eerste verkoopakte overgenomen heeft, te weten dat:

a) de consorten Simons-Desmeth de grond hebben moeten kopen in hun hoedanigheid van *huurders* ingevolge de betekening voorzien door de wet van 1-2-1963, *hun door de eigenaars gedaan*.

b) de eigenaars afstand hebben gedaan van hun recht om een vergoeding te kunnen eisen in geval van wederverkoop;

c) de kosten, rechten en erelonen ten laste van de kopers zijn;

Overwegende dat uit de vergelijking van deze bestanddelen kan afgeleid worden dat de consorten Simons-Desmeth, *landbouwers*, 46.750 Fr registratielasten hebben betaald om hun recht van voorkoop te kunnen uitoefenen en dat ze deze som voor niets hebben uitgekeerd daar ze, op dezelfde datum, hun eigendom voortverkocht hebben tegen dezelfde prijs;

Overwegende dat dergelijke handelwijze als zeer eigenaardig voorkomt, zelfs als uiterst verdacht;

Overwegende, ten tweede, dat de vraag rijst of ze werkelijk een recht van voorkoop uitgeoefend hebben ;

Overwegende dat de wetgever van 1963 beoogde de pachters een grotere zekerheid en een bredere mogelijkheid tot eigendomsaanwerving te verlenen ;

dat het uitoefenen van het recht van voorkoop in die zin moet verstaan worden, dat de pachter, die gebruik heeft gemaakt van dit recht, gedurende een periode van vijf jaar, te rekenen van de aankoop, het goed niet mag vervreemden (zie artikel 1778-octies BWB.) ;

Overwegende, weliswaar, dat dergelijk verbod niet van openbare orde is en dat de eigenaar afstand kan doen van zijn recht op schadevergoeding ingeval van voortverkoop binnen deze termijn van vijf jaar ;

Overwegende nochtans dat zulkdanige afstand geen na-deel mag veroorzaken aan medecontractanten ;

dat, ter zake, anleggers een verkoopbelofte genieten ; dat, ongetwijfeld, deze belofte onder opschortende voorwaarde opgesteld werd, en onder andere, onder de voorwaarde dat de pachter zijn recht van voorkoop niet zou uitgeoefend hebben ;

Overwegende dat de pachter, ter zake, zijn recht niet uitgeoefend heeft volgens de bedoeling van de wetgever daar hij, op dezelfde datum van de koop van het goed, dit weder verkocht heeft, tegen dezelfde prijs en nadat hij, daarvoor, 46.750 Fr registratierechten betaald had ;

Overwegende dat verweerders Simons-Desmeth op de hoogte waren dat de oorspronkelijke eigenaars het inzicht hadden het kwestieuze goed te verkopen (zie brief d.d. 18-3-1965 en brief van notaris d.d. 24-3-1965) ;

Overwegende dat verweerders Van Cutsem-Huysmans ook wisten of moesten weten dat er sprake was van de al dan niet uitoefening van een recht van voorkoop ;

dat, wat hen betreft, de akte d.d. 15-6-1965 uitdrukkelijk vermeldt dat de verkochte goederen tot de gemeenschap Simons-Desmeth behoren om, onmiddellijk vóór de akte verkregen te zijn geworden van de consorten Crockaert (zie akte d.d. 15-6-1965 : ... pour avoir été acquis par ceux-ci, immédiatement avant les présentes...) ;

dat deze akte ook de verklaringen der consorten Simons-Desmeth en Crockaert aanhaalt over de verzaking aan de schadeloosstelling voorzien door artikel 1778-octies BWB. en, meer bepaald, onder « Bijzondere voorwaarden » (Conditions spéciales), uitdrukkelijk vermeldt dat de consorten Simons-Desmeth

« de grond hebben moeten kopen in hun hoedanigheid van huurders ingevolge de betekening voorzien door de wet van 1-2-1963, hun door de eigenaars gedaan » ;

Overwegende dat de consorten Van Cutsem-Huysmans, dus, wel op de hoogte moesten zijn dat er, ter zake, sprake was, van de al dan niet uitoefening van het recht van voorkoop (zie, akte : hebben moeten kopen... wet 1-2-1963) en bijgevolg zeer voorzichtig en zeer huiverig moesten zijn omtrent de verzaking van partijen Crockaert een schadeloosstelling op te eisen tengevolge van het voortverkoop van het kwestieuze goed ;

Overwegende dat de consorten Crockaert een verkoopbelofte onder opschorsende voorwaarde ondertekend hebben ; dat de consorten Simons-Desmeth officieel op de hoogte gesteld werden van deze belofte en, daaraan gevolg gevend het goed « hebben moeten kopen » ; dat, ten slotte consorten Van Cutsem-Huysmans, daarvan kennis gekregen hebben ;

Overwegende zodus, dat verweerders, hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks, op de hoogte waren van de verkoopbelofte ;

dat uit de akten d.d. 15-6-1965 blijkt dat de kopers (d.w.z. consorten Simons-Desmeth) « de bepalingen van de wet van 1-2-1963 goed kennen » (zie eerste akte, blz. 5) en

dat de consorten Van Cutsem-Huysmans in de plaats gesteld worden van hun rechten en vorderingen (zie, tweede akte d.d. 15-6-1965 : « les acquéreurs seront subrogés dans tous les droits et actions des vendeurs... » blz. 6) ;

Overwegende dat uit deze vergelijking kan afgeleid worden dat aanleggers geen « derden » zijn ten overstaan van verweerders, maar integendeel het voordeel van een kontrakt kunnen inroepen dat slaat op een voorwaarde, welke noch consorten Crockaert, noch consorten Simons-Desmeth en noch consorten Van Cutsem-Huysmans, die in hun plaats gesteld worden, vervuld hebben ;

Overwegende dat daaruit volgt dat aanleggers terecht, beweren dat de akten d.d. 15-6-1965 nietig zijn ;

Overwegende, inderdaad, dat de pachter zijn recht van voorkoop niet uitgeoefend heeft ; dat de verzaking van consorten Crockaert aan hun wettelijke schadeloosstelling strijdig is met hun verkoopbelofte aangegaan met aanleggers en dat, consorten Van Cutsem-Huysmans, die in de rechten en plichten der consorten Simons-Desmeth gesteld zijn, er toe verplicht zijn de schade te herstellen ;

Overwegende dat aanleggers, in hun conclusies het tweede punt van hun hoofdeis, op 25.000 Fr beperken ;

dat deze beraming als zeer oordeelkundig voorkomt en dient bijgetreden te worden ;

De rechtbank, rechtdoende op tegenspraak,

Gelet op artikelen 4, 37, 41 en 42 van de wet van 15 juni 1935 ;

Alle andere strijdige besluiten als ongegrond verwerpende,

Spreekt de nietigheid uit van de akten van verkoop verleden vóór Mr. X., notaris met standplaats te Brussel, te weten :

a) d.d. 15 juni 1965 houdende verkoop door de consorten Crockaert aan de echtgenoten Simons-Desmeth van : « Gemeente Halle Landeigendommen bekend op de erflegger Halle I deel van art. 1988 Sectie D nr. 309 voor 74 a 40 ca en 311 voor 1 ha 24 a 80 ca, geregistreerd 3 bladen, zonder renvooi te Elesene, 3e kantoor, op 18 juni 1965 Boek 272 blad 6 vak 20 Ontvangen : 46.750 Fr ;

b) d.d. 15 juni 1965 houdende verkoop door de echtgenoten Simons-Desmeth aan de echtgenoten Van Cutsem-Huysmans van hetzelfde onroerende goed, geregistreerd 4 rollen, een renvooi te Elsene, 3e bureau, op 18 juni 1965, Boek 272 blad 7 vak 3, Ontvangen : 46.750 Fr.

Zegt voor recht dat sedert het verstrijken van 30 dagen na 12 maart 1965 aanleggers eigenaars zijn van kwestieuze landeigendom ;

Verzendt oorspronkelijke verkopers naar een notaris door partijen, bij gemeen overleg aan te stellen, zoniet naar notaris Huwaert, met standplaats te Halle, waar binnen de maand na de betekening van onderhavig vonnis, de akte van verkoop zal ondertekend worden ;

Zegt dat, bij gebreke door de oorspronkelijke verkopers zulks vrijwillig te doen, onderhavig vonnis als verkoopakte zal gelden ;

Veroordeelt solidair tot de betaling aan aanleggers van vijf en twintig duizend frank als schadevergoeding, vermeerderd met de gerechtelijke intresten ;

Veroordeelt verweerders solidairlijk tot de kosten.

Zegt dat er redenen bestaan om huidig vonnis uitvoerbaar te verklaren niettegenstaande beroep en zonder borgstelling.

NOOT : Verg. Cass. 30 januari 1965, R.W. 1964-1965, 1553 ; Rb. Dendermonde, 20 oktober 1966, R.W. 1966-1967, 1867. Zie De Page, II, nr. 512bis.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

13 oktober 1967.

Voorzitter: M. Driessen.

Rechts: MM. Toppet en Spaas.

Advocaten: Mrs. Vos en Zimmermann.

Verzekeringen. — Ongevallen. — Operatie. — Toestemming van verzekeraar vereist. — Behoudens hoogdringendheid. — Interpretatie.

Het slachtoffer van een ongeval vraagt zijn verzekeringsmaatschappij betaling van de kosten van een operatie. De keuze van geneesheer was vrij, maar voor een operatie was een voorafgaande toestemming van de maatschappij vereist; deze erkent dat haar toestemming niet vereist was indien de ingreep hoogdringend was.

Daar ten deze de dokter, toen hij geconsulteerd werd, besliste nog dezelfde dag operatief in te grijpen, moest het slachtoffer met zekerheid in de overtuiging verkeren dat geen uitstel mogelijk was. Aangezien het contract niet zegt wat hoogdringendheid is, wie ze apprecieert en wat er dan dient te gebeuren, moet toepassing gemaakt worden van art. 1160 B.W. en dient het aangevuld te worden door de gebruiken. Het is gebruikelijk dat de geneesheer en niet de patiënt beslist over het noodzakelijk en dringend karakter van de ingreep.

Bullen t./ N.V. Patroonkas.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald de regelmatige uitgifte van het tegensprekelijk tussen partijen door de Heer Vrederechter van het kanton Genk op 30-11-66 gewezen vonnis.

Overwegende dat het beroep regelmatig voorkomt en er geen grond van niet ontvankelijkheid wordt opgeworpen;

Overwegende dat uit de bijgebrachte stukken kan worden opgemaakt dat Bullen Roger een ongeval opliep tijdens een voetbalwedstrijd op 9-2-64;

Overwegende dat dit ongeval op 13-2-64 aan geïntimeerde aangegeven werd; Dokter Jorissen liet op de achterzijde van de aangifte aan de verzekering weten: «*Contusio linker knie met mogelijk meniscusletsel en gewrichtsbanden — voorlopig is de tussenkomst van een specialist of radioloog niet nodig — bij mogelijk meniscusletsel zou operatie moeten gebeuren*»;

Overwegende dat Dokter Vandekerckhoven in zijn verslag van 22-2-64 — bijgebracht door geïntimeerde — vaststelde: «*We hebben hier te doen met een volledige scheur van de mediale collaterale band. Deze diagnose werd ook röntgenologisch bevestigd door genomen foto's in narcose, waarbij het gewricht over een viermaal cm aan de mediaalzijde gaat openstaan. Gezien het trauma nog vrij recent was en de kans op primaire hechting bestond is vrij snel overgegaan tot operatieve therapie. Bij openleggen van het gewricht aan de mediaalzijde bleek er inderdaad een totale scheur van de mediale collaterale band te bestaan...*»

Overwegende dat in het verslag van dezelfde geneesheer dd. 6-6-64 — eveneens door geïntimeerde voorgebracht te lezen valt «*...op 9-2-64 zou het ongeval gebeurd zijn op 17-2-64 heeft patiënt mij geconsulteerd. Hij kon zich toen praktisch niet verplaatsen en moest geholpen worden, kon geen steun nemen op de knie, en hinkte rond op één been...*»

Overwegende dat Dokter Jorissen op 12-2-64 zelf voorschreef terwijl zijn collega Dr. Jaspers het slachtoffer de raad gaf zich naar het hospitaal te begeven;

Overwegende dat uit de door partijen bijgebrachte polis

blijkt dat de vrije keuze van geneesheer gewaarborgd wordt;

Overwegende dat geïntimeerde de onkosten van de heelkundige ingreep weigert omdat de toelating om tot een operatie over te gaan haar voorafgaandelijk niet werd gevraagd en er op 17-2-64 geen reden aanwezig was om onmiddellijk operatief in te grijpen;

Overwegende dat de eerste rechter Dokter Dierckx als deskundige aanstelde om uit te maken of er in casu hoogdringendheid bestond;

Overwegende dat de deskundige in zijn verslag van 3-9-66 bepaalt dat op formeel geneeskundig vlak een uitstel van operatie van 48 uur zonder nadelige gevolgen voor het slachtoffer zou gebleven zijn;

Overwegende dat de deskundige tevens aanstipt dat beroeper zelf evenwel onbevoegd was om te oordelen of een uitstel van operatie nadelige gevolgen kon hebben;

Overwegende dat wanneer wij vaststellen dat Dokter Vandekerckhove het slachtoffer op 17-2-64 's morgens op consultatie ontving en deze besliste in de namiddag operatief in te grijpen beroeper in de overtuiging moest verkeren dat de zaak dringend was en ieder uitstel nadelig kon zijn;

In rechte

Overwegende dat geïntimeerde in haar besluiten akkoord gaat om te bevestigen dat zij geen toestemming moest verlenen indien de ingreep hoogdringend was, en zij gehouden is te bepalen of de hoogdringendheid van de tussenkomst bewezen is;

Overwegende dat de eerste rechter beroeper heeft afgewezen op grond van het deskundig verslag waarin Dr. Dierckx vaststelt dat op formeel geneeskundig vlak een uitstel tot operatie geen nadelige gevolgen meebracht;

Overwegende dat de motieven van de eerste rechter niet in volledige overeenstemming zijn met de door partijen voorgebrachte stukken vermits Dr. Jorissen op de aangifte van het ongeval bij mogelijk meniscusletsel een operatie in het vooruitzicht stelt;

Overwegende dat de eerste rechter zich evenmin de vraag stelt wie nopens de hoogdringendheid in een geval als dit apprecieert;

Overwegende dat het vanzelfsprekend is dat niet het slachtoffer maar wel de specialist aan de hand van zijn medisch onderzoek bepaalt of de zaak een urgent of een minder dringend karakter biedt;

Overwegende dat vermits Dr. Vandekerckhove beslist nog dezelfde dag operatief in te grijpen, het slachtoffer met zekerheid in de overtuiging moet verkeren dat geen uitstel mogelijk was;

Overwegende dat de expert ook deze mening is toegedaan vermits hij in zijn rapport vermeldt dat Bullen niet anders kon dan zich neerleggen bij de beslissing van Dr. Vandekerckhove, gezien hij niet bevoegd was om te oordelen of een uitstel nadelig kon zijn, zodat Bullens na kennisname van de beslissing van de chirurg in de materiële onmogelijkheid was om geïntimeerde nog op de hoogte te brengen;

Overwegende dat er anders over beslissen strijdig zou zijn met de uitleg die men aan een kontrakt dient te verlenen;

Overwegende dat vermits het kontrakt geen vermelding maakt van wat er gebeurt in geval van hoogdringendheid en er geen omschrijving gegeven wordt van hetgeen men dient te verstaan onder hoogdringendheid en wie deze apprecieert, men toepassing dient te maken van art. 1160 B.W. zodat men in geval van stilzwijgendheid van het kontrakt dit dient aan te vullen door de gebruiken;

Overwegende dat het gebruikelijk is dat de geneesheer en niet de patiënt beslist over het noodzakelijk en het dringend karakter van een ingreep;

Overwegende dat de rechtbank, na te hebben vastgesteld hetgeen voorafgaat, van oordeel is dat beroeper geen enkel kontraktueel verwijt treft en hij de belangen en rechten van geïntimeerde niet heeft benadeeld;

Overwegende dat geïntimeerde dan wel gehouden is de gevraagde sommen, waarvan zij het bedrag trouwens niet betwist, te betalen.

...

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT zetelend in zaken van koophandel.

2e Kamer. — 29 januari 1969.

Voorzitter: M. J. Pexsters.

Rechters: M. Scroë en Mr. Vanstreels.

Advokaten: Mters Vrints en Putzeys.

Vervoerovereenkomst. — Verjaring. — Overtreding van het verkeersreglement door de aangestelde van de vervoerder. — Ontijdig vervoer. — Art. 9 van de wet van 1891. — Termijn van verjaring: deze der burgerlijke vordering ontstaan door het delikt.

Wanneer ten gevolge van een overtreding van het verkeersreglement door zijn aangestelde, een vervoerder niet tijdig de vervoerovereenkomst kon uitvoeren en hierdoor aan de tegenpartij schade berokkent is de verjaringstermijn voor het instellen der vordering tot schadeloosstelling deze der burgerlijke vordering ontstaan uit het delikt, en niet deze van zes maanden vermeld in art. 9 van de Wet van 1891 op het vervoerkontraht.

1. N.V. Compagnie Belge d'Assurance-Crédit en andere Verzekeringsmaatschappijen. — 2. N.V. Cockerill-Ougrée. t./ N.V. Entreprises de Transports Charlier-Houbard.

Gelet op de geboekte inleidende dagvaarding door exploitant van gerechtsdeurwaarder Henri Fossion van Luik in dato 12 januari 1968;

Overwegende dat aanleggers van verweerster een som opeisen van : 2.099.858 fr. onder voorbehoud dit bedrag gebeurlijk nader te bepalen in de loop van het geding, en eventueel deze som te vermeerderen of te verminderen, alsmede de vergoedende intresten over het gevorderde bedrag aan 5,5 % vanaf 8 oktober 1963, de gerechtelijke interesten en de kosten;

Overwegende dat de aangestelde van gedaagde, de genaamde Feyenne, op 8 oktober 1963 het vervoer deed van onderdelen van de hoofdmotor van het schip Rubens van uit de werkhuizen van de N.V. Cockerill-Ougrée waar de lading was opgenomen geweest, naar Hoboken; dat gekomen op de weg Luik-Brussel, omleiding Sint-Truiden, het voertuig bestuurd door Feyenne onder twee bruggen moest doorrijden;

dat de lading van de vrachtwagen in botsing kwam met de tweede brug waardoor de onderdelen van de vervoerde motor beschadigd werden;

dat de lading van de vrachtwagen een hoogte had van 4,50 meter dan wanneer de verkeersplaten voor de viaduct aangeven dat de brug maar een vrije hoogte heeft van 4,30 meter;

Overwegende dat deze feiten niet worden betwist en wordt aanvaard dat hiervoor de voerder Feyenne werd veroordeeld door de Politie rechtbank te Sint-Truiden op 23 april 1964 wegens overtreding van de artikelen 27/1 en 7/2 van de wegcode en verweerster burgerlijk verantwoordelijk werd verklaard voor zijn aangestelde Feyenne

en dat deze uitspraak kracht van rechterlijk gewijsde heeft bekomen;

Overwegende dat ingevolge laatstvermelde overtredingen die als oorzaak van de toegebrachte schade door aanleggers worden aangegeven en luidens art. 1385 van het Burgerlijk Wetboek eerste aanleggers als verzekeraars van tweede aanlegster en deze laatste voor zoveel als nodig in eigen naam, voormelde bedragen van verweerster vorderen;

Overwegende dat verweerster hiertegen opwerpt, en dat de rechtbank onbevoegd is om van deze eis kennis te nemen, en dat de eis verjaard is en derhalve niet ontvankelijk;

dat partijen de rechtbank aanzoeken, alvorens verdere uitspraak ten gronde, over deze twee middelen te beslissen;

Overwegende dat voorwat de verjaring der vordering betreft aanleggers zich beroepen op de termijn bepaald bij art. 9 der wet van 1891 maar dan voor zover deze verwijst naar feiten die het gevolg zijn van een misdrijf; dat verweerster daarentegen beweert dat deze verjaring niet van toepassing is, dat de uitvoering van het vervoerkontraht er een is van resultaat en dit in het betrokken geval geldt;

dat de eis niet ingevolge een aquillaans feit kon worden ingeseteld maar enkel wegens niet uitvoering van het vervoerkontraht en uit dit laatste alleen de schade voortvloeit, zodat niet de verjaringstermijn voorgeschreven door de strafwet, maar wel deze ingevolge niet uitvoering van het vervoerkontraht, namelijk de korte verjaring van zes maanden van toepassing is;

dat trouwens aanleggers niet zijn tussengekomen in het strafgeding en zij bijgevolg thans niet meer gerechtigd zijn zich te beroepen op de verjaringstermijn zoals bepaald bij de wet van 30 mei 1961;

Overwegende dat vooreerst dient te worden aangemerkt, in strijd met de laatste bewering van verweerster, dat aanleggers de keuze hadden ofwel zich burgerlijk partij te stellen voor de strafrechter ofwel vorderend voor de burgerlijke of handelsrechtbank op te treden naar gelang de aard van het geding, indien wordt aanvaard dat het schadeverwekkend feit zijn oorzaak vindt in een misdrijf;

dat in dit geval aanleggers eventueel gerechtigd zijn zich te beroepen voorwat de verjaring betreft waarvan sprake, op art. 1 van de wet van 30 mei 1961;

Overwegende dat art. 9 van de wet van 1891 op het vervoerkontraht uitdrukkelijk bepaalt dat al de vorderingen voortspuitend uit het vervoerkontraht verjaren door verloop van zes maanden met uitzondering dan van deze die het gevolg zijn van een strafbaar feit;

dat hieruit dient te worden afgeleid dat aanleggers gerechtigd zijn beide vorderingen te kumulieren;

dat er geen onderscheid wordt gemaakt in art. 9 tussen de aard en de gevolgen van het strafbaar feit en het van geen belang is te onderzoeken of het vervoer betrekking heeft op personen of op goederen;

Overwegende dat de oorzaak der veroorzaakte schade wel degelijk het gevolg is van de door de aangestelde Feyenne begane overtreding van de Wegcode en aanleggers bijgevolg gerechtigd zijn zich te beroepen op de vijfjarige verjaring voorzien bij art. 1 van de wet van 30 mei 1961 voormeld;

dat derhalve de eis niet verjaard is;

(zie Cass. 13 februari 1930 — Pas. 1930 1 blz. 115 — Van Ryn, Responsabilité aquillenne et Contrats nr. 140 — Les Nouvelles Droit Commercial II — Du contract de Transport nr. 691 — Louis Frédéricq — Traité de Droit Commercial III nr. 452);

Overwegende dat ingevolge hetgeen voorafgaat dient te worden aanvaard dat de eis gesteund zijnde op een delikt, eisers gerechtigd zijn de schade-eis hieruit voortvloeiend voor de Rechtbank van Koophandel te vervolgen van de plaats waar het delikt werd gepleegd ;

Overwegende dat derhalve de Rechtbank bevoegd is en de eisen ontvankelijk zijn ;

Gelet op de voorschriften van de artikelen 2-30 tot 37 der wet van 15 juni 1935 welke werden nageleefd ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, dienstdoende als Rechtbank van Koophandel, statuerende op tegenspraak, alle andere en meer uitgebreide besluiten verwerpende ;

Verklaart zich bevoegd om van de eisen kennis te nemen en verklaart ze ontvankelijk ;

Verzendt de zaak naar de rol ten einde verdere behandeling ;

Houdt de uitspraak over de kosten aan.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

2e Kamer. — 30 november 1967.

Voorzitter : M. Asselman.

Referendaris : M. Verdoodt.

Advocaten : Mrs. A. Foulon en C. Tieleman
loco G. Monchart.

Verkeer. — Art. 16-1 Wegcode. — Niet toepasselijk op een aansluiting van twee rijstroken der zelfde rijbaan. — Art. 12-1. — Verkeer in evenwijdige files. — Verplichting van de bestuurder die van file wil veranderen.

1. Wanneer een rijbaan — waarop het verkeer in beide richtingen open is — in elke richting is verdeeld in vier rijstroken, afgebakend — overeenkomstig artikel 2,2° van de Wegcode — door niet doorlopende witte streeplijnen en de twee linkerrijstroken door de tunnel gaan, terwijl de twee rechterrijstroken aan de rechterkant van deze tunnel normaal doorlopen, kan er geen sprake zijn van toepassing van artikel 16-1 van de Wegcode ingeval van botsing — aan de uitgang van gezegde tunnel, waar de vier rijstroken zich op dezelfde hoogte vervoegen — tussen een voertuig dat op de rechterrijstrook van de tunnel rijdt en een ander dat de linker — van de twee rechts van de tunnel doorlopende rijstroken berijdt.

Inderdaad, artikel 16-1 is slechts toepasselijk op kruispunten of aansluitingen van twee verschillende rijbanen en niet wanneer het om een aansluiting van rijstroken derzelfde rijbaan gaat.

2. Er is, in gezegde omstandigheden, nog minder sprake van de voorrang van rechts zo, daarenboven, het verkeer — op de plaats der aanrijding — geschiedt in evenwijdige files, zodat zich uitsluitend de toepassing opdringt van artikel 12-1, luidens hetwelk de bestuurder die van file wil veranderen, de normale gang van de andere bestuurders niet mag beletten noch hinderen.

N.V. « General Drinks Bruxelles » t./ N.V. « Securitas ».

Gezien het geboekt exploit van rechtsingang, gedagtekend van 16 januari 1967, evenals de door eiseres genomen zittingsconclusies ;

Overwegende dat de vordering er, in hoofdde, toe strekt verweerster te doen veroordelen tot betaling aan eiseres van de som van 7.000 frank, ter vergoeding der door deze laatste opgelopen schade ingevolge het verkeersongeval, dat zich heeft voorgedaan op 4 mei 1966, rond 8 u. 5', op de Lambermontlaan te Schaarbeek, tussen aan-

legsters vrachtwagen « Fargo », nummerplaat 937D3, bestuurd door aanlegsters aangestelde De Block, Petrus, en de tankwagen toebehorende aan verweersters verzekerde, de P.V.B.A. « Lubricating Oil Transport » en bestuurd door dezes aangestelde Segers Willy ;

Overwegende dat de gedingvoerende partijen het omtrent de feitelijke omstandigheden van het ongeval eens zijn : 1) beide wagens reden op voormelde laan in de richting van Brussel, richting waarin gezegde laan bestaat uit vier rijstroken, afgebakend — overeenkomstig artikel 2,2° van de Wegcode — door niet doorlopende witte streeplijnen ; 2) vóór de plaats der aanrijding, dalen de twee linkerrijstroken in de bij de Teichmannbrug aangelegde tunnel, terwijl de twee rechterrijstroken aan de rechterkant van deze tunnel normaal doorlopen ; 3) aanlegsters vrachtwagen reed in de tunnel, op de rechterrijstrook ervan, terwijl de tankwagen — i.p.v. de tunnel te nemen, hetgeen normaal zou geweest zijn vermits hij naar Brussel reed — de linker — van de twee rechts van de tunnel doorlopende rijstroken bereed ; 4) de botsing gebeurde toen aanlegsters vrachtwagen uit de tunnel kwam, hetzij op een plaats waar — zoals vóór de tunnel — de vier rijstroken zich op dezelfde hoogte vervoegen ; 5) aanlegsters vrachtwagen werd aldus, toen hij uit de tunnel kwam, aan de rechtervoorkant door de tankwagen aangereden, doordat deze laatste zich voorbij de tunnel naar links begaf en aldus op de door aanlegsters vrachtwagen bereden rijstrook drong ;

Overwegende, enerzijds, dat het ongeval zich — blijkens voormelde gegevens — op een en dezelfde rijbaan voerde, zodat er — vermits het hier gaat om een aansluiting van twee rijstroken en niet van twee verschillende rijbanen — volstrekt geen sprake kan zijn van de prioriteit van rechts, voor de toepassing waarvan het immers noodzakelijkerwijze een kruispunt of aansluiting van twee verschillende rijbanen moet betreffen ;

Overwegende, anderzijds, dat — zoals zeer duidelijk blijkt uit de schets van de plaats der aanrijding, voorgesteld door eiseres en geenszins betwist door verweerster — op het ogenblik en de plaats der botsing het verkeer in evenwijdige files geschiedde, zodat — krachtens artikel 12.1 — de aangestelde van verweersters verzekerde niet gerechtigd was — met van file te veranderen — de normale gang van aanlegsters camionneur te hinderen ;

Overwegende, ten andere, dat het — ook uit praktisch oogpunt — onzinnig zou zijn toe te laten, dat de bestuurders die gebruik maken van de tunnel — dewelke normaal tot het snel verkeer moet bestemd zijn — aan de uitgang van deze tunnel worden gehinderd door voertuigen, die aldaar de uit de tunnel komende rijstroken willen oprijden, manoeuvreren dat niets hen inderdaad belet — en met veel minder gevaar voor ongevallen — reeds vóór de tunnel uit te voeren ;

Overwegende, ten slotte, wat het bedrag der door eiseres gevorderde schadevergoeding aangaat, dat — zoals verweersters toegeeft — de aan aanlegsters voertuig toegebrachte schade op 3.200 frank werd geraamd, waarbij natuurlijk de faktuurtaaks, hetzij 225 frank, dient te worden gevoegd ;

Dat het past, ingevolge de aard der berokkende schade, de vergoeding wegens gebruiksderiving tot één dag te beperken, vergoeding die — vermits het gaat om een grote camion bestemd tot het vervoer van goederen aan aanlegsters cliënten — billijkheidshalve op 600 frank mag worden bepaald ;

Overwegende dat de vordering, in deze omstandigheden, ten belope van 4.025 frank gegrond voorkomt ;

Om deze redenen, de Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935 ; Rechtsprekend op tegenspraak en alle andere conclu-

siën als ongegrond verwerpend ;

Verklaart de vordering ontvankelijk en grotendeels gegrond ;

Veroordeelt, dienvolgens, verweerster tot betaling aan eiseres van de som van 4.025 frank, verhoogd met de vergoedende interesten vanaf 4 mei 1966 en tot op de datum der inleidende dagvaarding, evenals met de gerechtelijke interesten ;

Wijst het overige der vordering als ongegrond af en veroordeelt verweerster tot de kosten, heden begroot op 808 frank.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE LEUVEN

2e Kamer. — 10 november 1967.

Advocaten : Mrs. Van Haegendoren en Hubrechts.

Getuige in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel. — Getuige die een getuigschrift gegeven heeft. — Wraking. — Gevolgen.

De getuige die een schriftelijke ondertekende verklaring gegeven heeft over de feiten die tot het geding betrekking hebben, wordt terecht gewraakt (art. 283 Rv.) en zijn getuigenis mag niet in aanmerking genomen worden. De rechtbank houdt niettemin rekening met de inhoud van het getuigschrift voor de beoordeling van de zaak.

Gijselings t./ N.V. Assur. van de Belgische Boerenbond.

Gezien het tussenvonnissen van de Rechtbank van deze Zetel van 3 maart 1967 bij hetwelk aanlegger toegelaten werd door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, de juiste omstandigheden te bewijzen van de aanrijding die zich op 17 december 1965 te Lovenjoel voordeed.

Gezien het getuigenverhoor tot hetwelk op 7 april 1967 werd overgegaan.

Aangezien de wraking door verweerster van de enige getuige die ten verzoeken van aanlegger werd opgeroepen, namelijk Mevrouw De Troch uit Pellenberg, en gesteund op het feit dat zij een getuigschrift had afgeleverd in verband met de feiten die op het geding betrekking hebben (artikel 283 Wetboek van Burgerlijke Procesrecht) gegrond is ; dat inderdaad gebleken is dat deze persoon, ingaande op het verzoek van de verzekeraar van aanlegger, schriftelijk de omstandigheden, waarin de aanrijding zich voordeed, bevestigde en haar verklaring ondertekende ;

dat derhalve de getuigenis die zij ter zitting van 7 april 1967 aflegde niet in aanmerking mag genomen worden.

Aangezien niettemin het getuigschrift zelf dat door deze getuige werd afgeleverd volstaat om te aanvaarden dat de aanrijding zich wel voordeed zoals door aanlegger wordt voorgehouden ; dat het zeer aannemelijk is dat de verzekerde van verweerster aan de oprijt naar de Tiensesteenweg inderdaad wat te ver reed om zicht te hebben op deze steenweg en dan achteraf zijn voertuig wat liet achteruitlopen omdat er verkeer in aantocht was op deze steenweg ; dat overigens, volgens het plan gevoegd bij het repressief dossier, zijn voertuig na de aanrijding nog half over de rooilijn van de steenweg was ; dat het integendeel weinig waarschijnlijk is dat aanlegger's zoon, die voor het oprijden van de Tiensesteenweg noodzakelijk traag reed, zonder reden zijn voorligger zou gaan aanrijden ;

dat zulks evenwel niet totaal kan uitgesloten worden bij gebrek aan enig ander element dan de verklaring van de betrokken bestuurders zodat een bijkomend bewijs

noodzakelijk bleek ;

dat de schriftelijke verklaring van Mevr. Troch wel als dusdanig kan worden aanvaard daar vaststaat dat zij totaal vreemd is aan de betrokken partijen, niet het minste belang heeft bij het geval en bijzonder goed geplaatst was om het verloop van de aanrijding gade te slaan ; dat zij trouwens aan de verbalisanten ter plaatse een verklaring als getuige wou afleggen maar haar getuigenis door dezen overbodig werd geacht.

Aangezien derhalve dient aanvaard dat het bewezen is dat de verzekerde van verweerster, in overtreding met art. 17 W.C., het voertuig van aanlegger aanreed.

Aangezien de herstelling van het voertuig van aanlegger 4.970 fr. kostte ; dat deze 3 dagen duurde en het voertuig rijklaar bleef na de aanrijding zodat hoofdens genotsderving 600 fr dient toegekend of in totaal 5.570 fr.

Aangezien de kosten van het getuigenverhoor ten laste van aanlegger dienen gelaten.

.....

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT.

2e Kamer. — 24 december 1968.

Voorzitter : M.P. De Cannière.

Referendaris : M. R. Matthys.

Advocaten : Mrs. Vande Moortel en Steph. De Vos.

1. Gezag van gewijsde van strafrechtelijke beslissing ten aanzien van civielrechtelijk geding. — Vrijsprekend strafvonnis. — Geen gezag van gewijsde van motieven die de strafrechtelijke beslissing niet hebben bepaald.
2. Artikel 9 van de Wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen. — Draagwijde.
3. Schade. — Stilligschade gedurende de wachttijd. — Raming van deze schade behoort niet tot de taak van de automobielexpert.

1. De omtrent de strafvordering genomen beslissing, ten deze een vrijsprekend strafvonnis, is niet enkel met betrekking tot het bestaan van de ten laste gelegde feiten, doch ook tot de kwalificatie die aan deze feiten door de feitenrechter uiteindelijk gegeven werd, bekleed met het volstrekt gezag van het gewijsde « erga omnes » en derhalve bindt zij de burgerlijke rechter zonder onderscheid of de vrijspraak berust op het niet bewezen zijn der ten laste gelegde feiten dan wel wegens twijfel en dit zelfs indien deze gerechtelijke beslissing als niet gegrond of als onwettelijk zou beschouwd worden.

De overwegingen van het vrijsprekend strafvonnis in verband met derden om het even of zij al dan niet een fout in hoofde van deze derden doen uitschijnen, zijn niet de werkelijke, noodzakelijke en hoofdzakelijke steun geweest die de vrijspraak hebben gerechtvaardigd. Dergelijke beweegredenen zijn louter overbodig en hebben geen gezag van gewijsde.

2. Artikel 9 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen tast het principe van het gezag van het gewijsde op strafrechtelijk gebied niet aan.

3. De deskundige heeft alleen tot taak met de hersteller een akkoord te bereiken omtrent de kostprijs van de herstellingen en de duur ervan. Hij heeft zich niet in te laten met de vaststelling van de vergoeding wegens genotsderving gedurende de wachttijd. Tot dergelijke vaststelling heeft de hersteller geen opdracht en hij is zelfs niet in het bezit van de nodige appreciatielementen zoals het al dan niet verzenden van een uitnodiging om de schade tegensprekelijk vast te stellen.

De Keukelaere G. t./ N.V. Le Recours Belge.

Het geboekt, exploot van rechtsingang van 14-5-1968 en de andere stukken werden ingezien ;

Partijen werden gehoord in hun middelen en besluiten voorgedragen in openbare terechtzitting van dinsdag 10-12-1968 ;

Eiser die bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis van 23-2-1968 door de Correctionele Rechtbank te Gent zetelende in graad van hoger beroep vrijgesproken werd van de telastlegging bij een aanrijding te St.-Denijs-Westrem op 2-4-1966 als weggebruiker of bestuurder op de openbare weg verzuimd te hebben zijn snelheid te regelen om in alle omstandigheden te kunnen stoppen voor een hindernis die kon worden voorzien (art. 27/1 al. 2 Algem. Verkeersregl.), vordert van verweerster, verzekeraar der burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de heer Jacques Vermer die in deze aanrijding betrokken was, de betaling van een bedrag van 37.785 fr. dat de materiële schade aan herstelkosten en genotsderving vertegenwoordigt die hij bij voormelde aanrijding geleden heeft ;

Tot staving van de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad van verweerster's verzekerde roept eiser als fout de inbreuk in gepleegd op art. 16/2 a en art. 18 van het Algemeen Verkeersreglement ;

In antwoord op deze vordering stelt verweerster dat in spijt van de vrijspraak, er andere fouten in hoofde van eiser mogen nagegaan en weerhouden worden die in oorzakelijk verband staan met het ongeval ;

Deze argumentatie is zonder grond ;

De omtrent de strafvordering genomen beslissing, ten deze een vrijsprekend strafvonnis, is niet enkel met betrekking tot het bestaan van de ten laste gelegde feiten doch ook tot de kwalificatie die aan deze feiten door de feitenrechter uiteindelijk gegeven werd, bekleed met het volstrekt gezag van het gewijsde « ergo omnes » en derhalve bindt zij de burgerlijke rechter zonder onderscheid of de vrijspraak berust op het niet bewezen zijn der ten laste gelegde feiten, dan wel wegens twijfel en dit zelfs indien deze gerechtelijke beslissing als niet gegrond of als onwettelijk zou beschouwd worden ;

Tenzij nieuwe feiten zouden opduiken, is, wegens het gezag van het gewijsde verbonden aan het vrijsprekend strafvonnis dat kracht van het gewijsde bekomen heeft, het de burgerlijke rechter niet meer toegelaten nog een fout in hoofde van de vrijgesprokene te onderzoeken zelfs indien een fout ingeroepen wordt die verschilt van deze voor dewelke hij voor het strafgerecht als verdachte terechtstond daar de strafrechter die kennis neemt van ten laste gelegde strafbare feiten onder een welbepaalde omschrijving, ertoe gehouden is deze feiten te onderzoeken en de juiste en volledige kwalificatie ervan vast te leggen (P. E. Trousse - « L'autorité de la chose jugée au répressif sur le procès civil ultérieur » - R.D.P. 1966/1967, nr. 9, blz. 708 ; De Page - B. III nr. 1002, litt. F ; Cass. 3-1-1955 - Pas. 1955, I, 429 ; Cass. 25-4-1955, Pas. 1955, I, 919 ; Cass. 26-2-1965, Pas. 1965 I, 654 ; Brussel, 2-7-1955, J.T. 1956, blz. 183 ; Gent, 14-11-1960 - R.W. 1960/1961, kol. 1684 ; Brussel, 15-3-1963, J.T. 1963, blz. 373 ; Rb. Antwerpen, 12-7-1957, J.T. 1958, blz. 386 ; Cas. fr. 18-1-1958, Rec. Ann. de Jur. 1959, Tw. « Chose Jugée » ; Dalloz - Encycl. Jur. - Rep. de Dr. Civil - B. 1/1951 - Tw. Chose Jugée door Roger Perrot nrs. 240 en 2141) ;

Trouwens, in nauw verband met de verplichting van de burgerlijke rechter het gezag van het gewijsde der strafrechtelijke beslissingen te eerbiedigen, dient eraan te worden herinnerd dat, wanneer een verdachte wegens een welbepaald ten laste gelegd feit, bij een onherroepelijk geworden beslissing van andere strafrechten dan

het Hof van Assisen werd berecht, het gezag waarmede deze beslissing is bekleed, zich ertegen verzet dat het Openbaar Ministerie achteraf zelfde verdachte nog zou kunnen vervolgen wegens *hetzelfde feit doch anders omschreven* (Cass. 31-1-1955, Pas. 1955, I, 567 - J.T. 1955, blz. 381 ; Cass. 27-6-1955, Pas. 1955, I, 1163 ; Cass. 10-2-1958, Pas. 1958, I, 623 ; R.D.P. 1957/1958 blz. 928 ;

Of verweerster als verzekeraar in het strafrechtelijk geding in feite al dan niet de leiding ervan op zich heeft genomen, is zonder belang nu de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen het principe van het gezag van het gewijsde op strafrechtelijk gebied niet aantast zodat het vrijsprekend strafvonnis haar in elk geval tegenstelbaar is (Kph. Bergen, 22-2-1960 - Bull. Ass. 1960 435 ; Luik, 16-1-1960 ; - Pas. 1963, II, 14 ; P.E. Trousse, op cit. nr. 3 in fine) ;

Evenwel, houdt de vrijspraak van eiser niet van rechtswege het bewijs in van een door de verzekerde van verweerster gepleegde fout, daar de beschouwingen van het vrijsprekend strafvonnis ten aanzien van derden, in onderwerpelijk geval verweerster's verzekerde, om het even of zij al dan niet een fout in hoofde van deze derden doen uitschijnen, niet de werkelijke noodzakelijke en hoofdzakelijke steun zijn geweest van de beslissing die de vrijspraak hebben gerechtvaardigd. Dergelijke beweegredenen zijn louter overbodig en van elk gezag van het gewijsde ontbloot (P.E. Trousse - op cit. nr. 7, blz. 705 ; Cass. 3-11-1960, R.W. 1961/1962, kol. 733).

Ten aanzien van de beoordeling der aansprakelijkheid van verweerster's verzekerde, blijkt uit het overgelegd strafdossier en de onderzoeksmaatregel die door de strafrechter bevolen werd met name een plaatsopneming, dat de heer Vermer die uit een secundaire rijweg kwam gereden voorzien van het stopteken nr. 26, verzuimd heeft de doorgang vrij te laten aan eiser, prioritaire weggebruiker, door zonder te stoppen de hoofdweg Kortrijk-Gent over een afstand van nagenoeg 3,50 m te zijn opgereden ;

Waar verweerster stelt dat de door haar verzekerde gepleegde inbreuk op art. 16/2 a van het Algemeen Verkeersreglement niet in oorzakelijk verband staat met de aanrijding omdat in de richting van Kortrijk de rijweg voorbij de brug waaruit eiser opdaagde, een kromming vertoont en derhalve deze prioritaire weggebruiker aan zijn gezichtsveld onttrokken was, kan deze argumentatie niet opwegen tegen de vaststellingen dat bij de plaatschouwing de zeer goede zichtbaarheid waargenomen werd en verweerster's verzekerde erkend heeft eiser te hebben « zien aankomen van aan de brug » ;

Wat de schade betreft, betwist verweerster ten onrechte als niet verschuldigd de op de factuur der herstellingen aangebrachte en betaalde taks nu het bewezen is dat eiser handelaar is, meer bepaald wasserijuitbater, in het handelsregister te Gent onder nr. 65.809 is ingeschreven, zodat hij dan ook moet worden geacht zijn voertuig voor handelsdoeleinden aan te wenden ;

Evenzo is de gevorderde stilligschade gedurende de wachttijd verschuldigd. De deskundige heeft alleen tot taak met de hersteller een akkoord te bereiken omtrent de kostprijs van de uit te voeren herstellingen en de duur der herstellingen. Hij heeft zich niet in te laten met de vaststelling van de vergoeding wegens genotsderving gedurende de wachttijd, waarvoor de hersteller niet aangewezen is en omtrent dewelke hij zelfs niet in het bezit is van elementen van beoordeling zoals bvb. het al dan niet verzenden van een uitnodiging de schade tegenspreklijk vast te stellen en te ramen ;

De vordering komt dan ook gegrond voor tot beloop van het gevorderd schadebedrag ;

Op die gronden, de Rechtbank,

Maakt melding van de toepassing van de artikelen 2 en 30 tot 42 der wet van 15-6-1935 op het taalgebruik in gerechtzaken,

Beslist op tegenspraak, na alle meeromvattende en strijdige besluiten te hebben verworpen,

Verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond ;

Veroordeelt verweerster te betalen aan eiser de som van 37.785 fr., vermeerderd met de vergoedende interesten te rekenen vanaf 2-4-1966 om de gerechtelijke interesten, beide renten aan 5,5 % 's jaars ;

Verwijst verweerster in de kosten van het geding voorlopig begroot op 1175 fr., registratie- en expeditierechten niet inbegrepen ;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad ongeacht elk rechtsmiddel en zonder borgstelling.

WERKRECHTERSRAAD TE ANTWERPEN

Kamer voor werklieden. — 3 september 1968.

Voorzitter : M. Van de Wouwer.

Rechtskundige bijzitter : M. J. Devroe.

Advocaat : Mr. R. Michielsens.

Vergoeding voor klein verlof. — Huwelijk van zuster. — Burgerlijk en kerkelijk huwelijk. — Slechts 1 verlofdag.

Wanneer de wet voorziet dat voor het huwelijk van een zuster een dag betaald verlof wordt toegekend, is het de bedoeling geweest de werknemer toe te laten aan het huwelijksfeest van zijn familielid deel te nemen. De wetgever heeft zich bij het begrip « huwelijk » niet willen uitspreken over het kerkelijk of het burgerlijk huwelijksfeest, doch het is enkel zijn bedoeling geweest, de werknemer vrij te stellen op de dag waarop het feest plaats heeft, opdat hij er zou kunnen aan deelnemen.

Rochtus-Dewachter t./ Boomse Metaalwerken.

Overwegende dat de minderjarige zoon van aanleggers op 27 oktober 1967 slechts een halve dag loon uitbetaald kreeg ;

dat aanleggers doen opmerken dat hun zoon voor die dag recht had op een vergoeding voor klein verlof, omdat op die dag zijn zuster in het huwelijk is getreden ;

dat verweerster voorhoudt dat de zuster pas de volgende dag het huwelijksfeest liet vieren en dat op 27 oktober 1967, een vrijdag, het burgerlijk huwelijk doorging en dit op vrijdagavond, zodat volgens verweerster geen klein verlof zou verschuldigd zijn ;

Overwegende dat de niet betwiste feiten als volgt kunnen samengevat worden : op zaterdag 28 oktober 1967 zou de zuster van de minderjarige zoon van aanleggers het kerkelijk huwelijksfeest vieren, het burgerlijk huwelijk werd afgesloten de avond te voren, op vrijdagavond dus ; de zoon van aanlegger vroeg verlof en kreeg een halve dag verlof, terwijl vrijdagmorgen het loon werd uitbetaald ;

Overwegende dat, in rechte, het vast staat dat de dagen van klein verlof, beperkend in de wet zijn opgesomd en dat het betaald verlof voor dit klein verlof enkel en alleen mag genomen worden ter gelegenheid van de gebeurtenis, die in de wet is opgenomen ;

dat het evenzeer bij een groot deel van de bevolking het gebruik is dat er twee huwelijksplechtigheden worden gehouden : één burgerlijk en één kerkelijk ;

dat evenwel de wetgever voor de broers van de huwenden slechts één verletdag heeft voorzien, tevens bepalend

dat het verlet enkel voor de gebeurtenis mag genomen worden ;

Overwegende dat het niet in de bedoeling van de wetgever is geweest door het begrip « huwelijk » zich uit te spreken over het kerkelijk of het burgerlijk huwelijksfeest, doch dat het enkel de bedoeling is geweest de werknemer vrij te stellen op die dag, waarop het feest plaats grijpt, zodat het familielid aan het feest kan deelnemen ;

dat dan ook moet nagegaan worden op welke dag de huwenden de plechtigheid hebben bepaald ook wanneer deze plechtigheid op een zaterdag zou vallen, dag waarop niet gewerkt wordt ;

Overwegende dat de Raad, uit de feiten zoals ze door beide partijen erkend worden, en vooraf uit het feit dat het burgerlijk huwelijk pas op vrijdagavond werd afgesloten, de dag vóór het kerkelijk huwelijk, besluit dat het de bedoeling van de huwenden is geweest op zaterdag het feest te vieren, en niet op vrijdag.

dat de Raad dan ook van oordeel is dat aan de minderjarige zoon van aanleggers geen vergoeding voor klein verlof meer verschuldigd kan zijn ;

Om deze redenen,

De Werkrechtersraad van Antwerpen, Kamer voor Werklieden, alle andersluidende besluiten verwerpende, verklaart de vordering van aanleggers ontvankelijk doch ongegrond en wijst hen ervan af ;

verwijst aanleggers in de kosten van het geding.

VREDEGERECHT TE KONTICH

15 april 1969.

Rechter : M. Raymond Jacobs.

Pleiters : Mrs. J. Hellemans en W. Van Nieuwerburgh.

Sociale openbare instelling. — Aanmanings- en verzendingskosten. — Bijslagen. — Voorwaarden van eisbaarheid. — Gerechtskosten (art. 1018 Ger. W.) — Andere invorderbare kosten (art. 1021 Ger. W.) — Dode letter. — Cassatiearresten nopens verhogingsbeding. — Art. 1023 Ger. W. — « Ex contractu » en wettelijke verbintenissen.

De aanmanings- en de verzendingskosten, alsmede de bijslagen zijn aan de Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen verschuldigd in de voorwaarden, die vermeld staan in de art. 36 à 38 van het koninklijk besluit d.d. 24 september 1963, genomen ter uitvoering van de wet d.d. 31 augustus 1963.

De opsomming der gerechtskosten, die voorkomt in art. 1018 Ger. W., bedoelt niet de eisbaarheid op te heffen der aanmanings- en verzendingskosten, die voorzien is door een specifieke reglementering : « Specialia generalibus derogant ». De beschikking van art. 1021 Ger. W. is op het huidig ogenblik nog een dode letter.

De leer der cassatiearresten nopens het verhogingsbeding en de regel van art. 1023 Ger. W. betreffen alleen de verbintenissen « ex contractu » en zij bedoelen niet te tornen aan het stelsel der wettelijke verbintenissen, dat uitsluitend beheerst wordt door de specifieke reglementering, die het vestigde.

R.S.V.Z. t./ Kaczynski.

Overwegende dat de Rijksdienst voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (R.S.V.Z.) stelt, dat de verweerder bij haar pensioenkas is aangesloten en dat haar vordering de betaling benaastigde der som van 22.048 fr., dewelke zij zich verschuldigd acht wegens bijdragen (18.682 fr.), interesten (1.486 fr.), bijslagen (1.822 fr.), aan-

manings- (33 fr.) en verzendingskost (25 fr.) ;

Overwegende dat het vonnis van 24 september 1968 de verweerder ten provisionele titel veroordeelde om aan de R.S.V.Z. te betalen de schuldijk erkende som van 14.682 fr., d.i. de hoofdsom min de sedert de aanvang der procedure gedane afkortingen — en dat dus thans nog maar dient gevonnist te worden omtrent de door de aanleggende partij geëiste aankleven ;

Overwegende dat de verweerder toegeeft, dat de interesten (1.486 fr.) te zijnen laste eisbaar zijn en dat derhalve het debat zich beperkt tot het onderzoek omtrent de eisbaarheid der aanmanings- (33 fr.) en verzendingskosten (25 fr.), alsmede de bijlagen (1.822 fr.) en dat de middelen van de verweerder tot bestrijding van de desbetreffende aanspraken van de R.S.V.Z. ongegrond blijken ;

Overwegende allereerst — wat de aanmanings- en de verzendingskosten aangaat — dat dezelve eisbaar zijn in uitvoering van wat verordend is door het « in fine » der art. 36 en 37 van het koninklijk besluit dd. 24 september 1963, uitgevaardigd in toepassing der wet van 31 augustus 1963 en dat de eisen van de eiseres dus in rechte verrechtvaardigd zijn ;

Overwegende dat de verweerder die argumentatie op ondoelmatige manier bestrijdt, vermits het blijkt :

dat gewis de aanmanings- en verzendingskosten niet opgenomen staan in de opsomming der gerechtskosten, zoals die voorkomt in art. 1018 Ger. W., doch dat deze wetsbeschikking zich door een algemene draagwijdte kenmerkt en dat ze blijkbaar niet bedoelt de specifieke reglementering op te heffen, die is uitgebouwd door het vorenstaande rechtsstatuut en dat overigens de interpretatieregel « Specialia generalibus derogant » geldt ;

dat hetzelfde betoog dient toegepast te worden ten aanzien van het argument, dat de verweerder wenst te putten in de beschikking, die is vervat in art. 1021 Ger. W. ; dat bijaldien mag gesteld worden, dat de regeling van art. 1021 Ger. W. op het huidige ogenblik eigenlijk nog een dode letter is, vermits de wegens de uitvoering van bepaalde materiële akten invorderbare kosten vooralsnog niet zijn getarifeerd geworden (art. 1022 Ger. W.) ;

Overwegende vervolgens — wat de bijlagen aangaat — dat de eisende partij haar aanspraken fundeert op art. 38 van het te voren al vermelde koninklijk besluit d.d. 24 september 1963 en dat de verweerder zijn desbetreffende gehoudenheid loochent én op basis der cassatie-arresten van 29 september 1967 (J. des Tr., 1967, 606) en 23 januari 1969 (R.W., 1968-1969, 1370) én op grond van art. 1023 Ger. W. ;

Overwegende dat die argumentatie niet kan weerhouden worden en dat o.m. moet beklemtoond worden :

dat de verweerder ten onrechte voorhoudt, dat de geciteerde cassatie-arresten zonder onderscheid volstrekt alle bedingen tot verhoging der in rechte geëiste schuldverdringen onwettelijk achten als strijdig met de openbare orde ; dat inderdaad de leer van die cassatie-arresten in diepste wezen wel erg genuanceerd is en aldus een eerder beperkte draagwijdte heeft en dat ze alleszins slechts op beperkenderwijs benoemde verbintenissen betrekking heeft, nl. de verbintenissen « ex contractu » en dat zulks eveneens geldt voor wat is beschikt door art. 1023 Ger. W., dat als niet geschreven beschouwt « ieder beding » (« toute clause conventionnelle ») tot verhoging van de schuldverdring « ingeval deze in rechte zou worden geëist » ;

dat de door de eisende partij aan de orde gebrachte aangelegenheid op een heel ander niveau ligt en dat ze beheerst wordt door een eigen en zelfstandig rechtsstatuut en dat te dien aanzien bedacht moet worden :

dat de tussen de eisende partij en de verweerder tot stand gekomen rechtsverhouding — met een geheel van wederkerige rechten en verplichtingen — niet voortspuit uit een vrijelijk overleg, zoals in zaken van verbintenissen « ex contractu », of uit een welbewuste toetreding, zoals bij adhesie- of min of meer geïmposeerde contracten

(handelsverhuringen en pachten b.v.), doch dat ze ten volle en in al haar gedingen « ex lege » is opgelegd geworden aan de verweerder (zie art. 5 der wet van 31 augustus 1963), zodat dezes rechten en verbintenissen uitsluitend bepaald zijn door de wet en het krachtens die wet uitgevaardigde koninklijke besluit ;

dat het meteen de bedoelde wet en het in uitwerking van die wet genomen uitvoeringsbesluit zijn, die de nauwkeurige omvang der verbintenissen van de verweerder tegenover de eisende partij preciseren en zulks zeer bewust buiten alle contractueel overleg der in de rechtsverhouding betrokken partijen om ; dat het tevens die wet en haar uitvoeringsbesluit zijn, die — zonder dat de zelfs eenstemmige wil der partijen ter zake iets vermag — de sancties bepalen, die zijn gesteld op de niet-richtige nakoming der verbintenissen en die de verweerder zijn gaan bezwaren krachtens de wettelijke of in uitvoering daarvan voorziene criteria ;

dat de zgn. bijlagen (cfr art. 38 van het koninklijk besluit d.d. 24 september 1963) een der in herinnering gebrachte sancties uitmaken en dat ze automatisch eisbaar worden bij vervulling der door de wet of krachtens de wet voorziene voorwaarden en dat het zelfs onontbeerlijk is geacht geworden te erkennen, dat het de rechterlijke macht nooit behoort de bijlagen op te heffen, zelfs niet indien zou bevonden worden, dat overmacht de schuldenaar verhinderd heeft naar behoren zijn verbintenissen te honoreren (vgl. Cass., 27 september 1951, R.W., 1951-1952, 401 en Cass., 7 januari 1955, Pas., 1955, 1, 459) ;

dat het systeem der zgn. bijlagen aldus in ruime mate is deelachtig geworden aan de natuur der fiscale geldboeten ; dat de beslechting omtrent hun behoud, opheffing of vermindering uitsluitend is voorbehouden aan de ter zake betrokken overheden en dit met uitsluiting van alle inmenging der rechterlijke macht (zie b.v. Fl. Werdefroy, Registratierechten in A.P.R. 1964, p. 255-259, nrs. 472-477 ; dat uit al het voorstaande volgt, dat het ter zake gaat om een dwingendere wijs van overheidswege geregelde aangelegenheid, waaraan de rechterlijke macht en de wilsautonomie der partijen niet vermogen te tornen ;

dat gewis de rechterlijke macht (b.v. door de vermelde cassatie-arresten) en de overheid (b.v. door art. 1023 Ger. W.) zich veroorloofd hebben tussenbeide te komen in verbintenissen « ex contractu », die ontstaan tussen in rechte gelijkwaardige, doch economisch zich dikwerf op een zeer ongelijk vlak bewegende rechtssubjecten, maar dat het vorenstaande de wetsinterpretator niet veroorlooft — zoals de verweerder het doet — de aldus ontstane regelen zonder meer te gaan toepassen op een gebied, waar de rechtsverhouding tussen de partijen dwingendere wijs uitgestippeld is door een specifieke wet, die om bepaalde oogmerken op een bepaald moment is uitgevaardigd geworden ;

dat het misschien weleer aanvaardbaar was de leerstellingen van het contractenrecht principieel toe te passen bij de interpretatie van alle verbintenissen, vermits het contract alsdan zo niet de enige, dan toch de belangrijkste bron der verbintenissen was ; dat vandaag die zienswijze niet meer kan aangehouden worden, daar het systeem der verbintenissen « ex lege » zich steeds maar vermenigvuldigt en uiteraard beheerst wordt door eigen, zelfstandige en specifieke rechtsnormen, waarbij niet de reële of vermoedelijke wil der partijen, doch de betrachtting van de wetgever moet gelden als de opperste maatstaf bij de interpretatie.

.....

EUROPEES RECHT

Juridische Informatie

van de Pemanente Vertegenwoordiging van België bij de Europese Gemeenschappen

Herhaaldelijk zijn we bij de behandeling van de in voorgaand informatienota's aangesneden vraagstukken er toe gebracht vast te stellen hoe het gemeenschapsrecht ernstig ingrijpt in het nationale recht van de Lid-Staten.

In onderhavige nota tonen we eens te meer aan hoe o.m. de begrippen van het gemeenschapsrecht in het nationaal procedurerecht binnendringen. We doen dit aan de hand van een arrest van 8 juni 1967 van het Hof van Cassatie (1ste Kamer) en de kommentaar welke er bij werd verstrekt in «Cahiers de Droit européen» 1968, n° 4, blz. 445 en v. door de HH. L. Simont en P. Foriers, beide verbonden aan de Universiteit te Brussel.

I. Inhoud van het geding de NV in vereffening «Carrières Dufour» en anderen tegen de NV in vereffening «Association générale des fabricants belges de Ciment Portland artificiel» en anderen.

In de jaren 1936 en 1948 werden twee overeenkomsten afgesloten tussen de zogeheten «kalkbranders» enerzijds en de fabrikanten van Portland kunstement anderzijds. De eersten stemden er o.m. mede in hun bedrijven niet in fabrieken van kunstement om te bouwen, hun produktie van natuurciment slechts verder te zetten beneden een maximum en eventueel hun produkten niet in bepaalde landen af te zetten. De anderen zouden hun daarom een vergoeding uitkeren ten belope van 0,5 t.h. van het bedrag van hun totale cementverkoop.

De cementproducenten staakten echter hun betalingen op 1 juli 1962 omdat zij van oordeel waren dat de overeenkomsten in strijd waren met art. 85, lid 1 van het EEG-verdrag en bijgevolg van rechtswege nietig waren overeenkomstig lid 2 van dit artikel. De kalkbranders eisten verdere betaling steunend op het 3e lid van art. 85 en op het arrest van het Hof van Justitie in de zaak 13/61 Firma Kledingverkoopbedrijf De Geus en Uitdenbogerd tegen Robert Bosch BmbH en NV Maatschappij tot voortzetting der zaken der firma Willem Van Rijn. De betrokkenen hadden immers op 31 oktober 1962 de overeenkomsten aan de EEG-Kommissie betekend om overeenkomstig art. 85, lid 3 de niet-toepasselijkheid van het art. 85, leden 1 en 2 te bekomen. Dergelijke overeenkomsten zijn op grond van de prejudiciële beslissing die het voorwerp uitmaakt van hogergenoemd arrest 13/61 als voorlopig geldig te beschouwen.

Op 25 juni 1964 besloot het Hof van Beroep te Brussel zijn beslissing ten gronde op te schorten tot de definitieve beslissing van de EEG-Kommissie zou zijn genomen. Het steunde hiervoor op de bepalingen in het bijzonder van art. 9 van de Raadsverordening nr 17 van 6 februari 1962 over de toepassing van de art. 85 en 86 van het Verdrag.

De kalkbranders voorzagen zich in cassatie en voerden vier middelen aan. Het Hof van Cassatie verwierp hun verhaal op 8 juni 1967.

II. Het arrest van het Hof van Cassatie en de hierop geformuleerde kommentaar (1).

Het arrest en de hogergenoemde kommentaar bevatten verscheidene elementen die in verband staan met het gemeenschapsrecht. De voornaamste ervan worden hieronder samengevat.

A. In het 2e middel van cassatie wordt aan het Hof van Beroep verweten art. 9 van de Raadsverordening nr. 17 van 6 februari 1962 te hebben geschonden (2).

1. Bij het onderzoek van dit middel stond het Hof van Cassatie voor de eerste maal voor de vraag of een schen-

ding van een verordening die regelmatig op grond van het EEG-Verdrag tot stand kwam een schending uitmaakt van de wet in de zin van de wetgeving betreffende de procedure in Verbreking.

De parlementaire goedkeuring en de bekrachtiging van het Verdrag van Rome (wet van 2 december 1957) en de tekst van art. 189 van het Verdrag («Een verordening... is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke Lid-Staat») brengen mee dat er geen twijfel is dat een verordening deel uitmaakt van onze nationale rechtsorde en door de rechtbanken moet worden toegepast.

De vraag stelt zich echter of die verordening ook een wet is in de zin van art. 17 van de wet van 4 augustus 1932 en art. 9 van de wet van 25 februari 1925 inzake de wetgeving betreffende de procedure in cassatie.

De Belgische rechtsleer en de uit materieel oogpunt aan een wet toegeschreven wezenskenmerken leiden er toe een verordening te aanzien als een wet wier schending vatbaar is voor verbreking.

2. Het Hof van Beroep had beslist dat het «geen enkele bevoegdheid had om toepassing te maken van art. 85 van het Verdrag». Volgens de verzoekers is dit strijdig met art. 9, lid 3 van de genoemde Raadsverordening omdat onder de bewoordingen «de autoriteiten van de Lid-Staten» van genoemd artikel niet de nationale rechtsinstanties begrepen zijn.

Het Hof van Cassatie oordeelde dat welke ook de uitlegging van de bewoordingen «de autoriteiten van de Lid-Staten» moge zijn de beschikking die de opschorting uitsprak wettelijk gerechtvaardigd was daar het Hof van Beroep van oordeel was dat het niet in staat was te beslissen of de betwiste overeenkomsten al of niet door art. 85 lid 1 worden getroffen en aangezien de beschikking van opschorting als zodanig niet werd aangevallen door dit middel maar wel door middel 4 (zie verder). Het middel werd derhalve als niet-ontvankelijk verworpen bij gebrek aan belang.

Niettemin blijft de vraag gesteld of de nationale rechters bevoegd zijn om de bepalingen van de artikelen 85 leden 1 en 2 en 86 toe te passen, ook nadat de Kommissie een procedure in toepassing van de artikelen 2, 3 en 6 van de Raadsverordening nr 17 heeft ingeleid.

a) Wat betreft de bevoegdheid der rechtbanken om art. 85 leden 1 en 2 toe te passen halen we uit hogergenoemde kommentaar volgende argumenten:

— Er bestaat geen enkele uitsluitende bevoegdheidstoekenning ten gunste van de Kommissie of van andere autoriteiten zoals dit wel geschiedt aan de Hoge Autoriteit door art. 65 lid 4 van het EGKS-verdrag (3).

— De onbevoegdheid der rechtbanken is onverenigbaar met het self-executing karakter van de leden 1 en 2 van art. 85.

— Volgens art. 1 van de Raadsverordening nr 17 is het verbod van art. 85 lid 1 en art. 86 toepasselijk «zonder dat daartoe enige voorafgaande beschikking is vereist».

— Het arrest 13/61 van het Hof van Justitie bevestigt het onmiddellijk van toepassing zijn van de nietigheid van rechtswege voor de niet aan de Kommissie betekende overeenkomsten. Hieruit volgt noodzakelijk dat de rechter voor wie de nietigheid van een niet betekende overeenkomst ingeroepen wordt moet nagaan of deze overeenkomst al of niet aan de voorwaarden van het verbod van art. 85 lid 1 beantwoordt.

Het besluit is positief althans reeds voor alle gevallen die nog niet aan de Kommissie zijn voorgelegd.

b) Wat gebeurt er nu met de bevoegdheid der rechtbanken wanneer de Commissie een procedure heeft ingeleid ingevolge de betekening of ingevolge een klacht of een verzoek om niet-toepasselijkheid?

Het antwoord hangt af van art. 9 lid 3 van de Raadsverordening nr 17 en in het bijzonder van de betekenis van de woorden «de autoriteiten van de Lid-Staten». Zijn in deze uitdrukking ook de rechtsinstanties begrepen?

In de conclusies van Advokaat Generaal Dumon wordt klaar aangeduid dat in de artikelen 89 en 87 van het Verdrag besloten ligt dat de auteurs van het Verdrag geen afbreuk hebben willen doen aan de bevoegdheid welke door art. 92 van de Grondwet aan de Belgische rechtbanken is toegekend om uitspraak te doen over de betwistingen van burgerrechtelijke aard.

Het is enerzijds zeker dat de uitdrukking «in samenwerking met de bevoegde autoriteiten der Lid-Staten» die in art. 89 wordt gebruikt niet de rechtbanken bedoelt terwijl het redelijk lijkt de uitdrukking «de autoriteiten van de Lid-Staten» gebruikt in art. 9 lid 3 van de Raadsverordening te laten aanleunen bij de bewoordingen van art. 89.

Het blijkt anderzijds dat de reglementerende macht die art. 87 aan de Raad verleent zich niet uitstrekt tot een wijziging van de bevoegdheid welke de rechtbanken der Lid-Staten putten in hun respectief nationaal recht om burgerrechtelijke geschillen te beoordelen. Geen enkele van de doelstellingen die in art. 87 lid 2 opgesomd zijn dekt een dergelijke bevoegdheidsverandering. Het is ook zeer betwifelbaar dat het Verdrag aan de Raad een bevoegdheid zou hebben willen geven om door middel van een verordening afbreuk te doen aan de normale bevoegdheid der rechtbanken zonder dat dit uitdrukkelijk in art. 87 werd gezegd.

Hieruit volgt dat art. 9 lid 3 van de Raadsverordening in zijn uitdrukking «de autoriteiten der Lid-Staten» niet de nationale rechtbanken bedoelt.

Anders zou de Raadsverordening een schending uitmaken van art. 87. Dit brengt tenslotte mee dat de nationale rechtbanken bevoegd blijven om art. 85 leden 1 en 2 toe te passen op een betwiste overeenkomst zelfs nadat de Commissie een procedure over deze overeenkomst ingeleid heeft.

B/ In het 4e middel wordt aan het Hof van Beroep verwezen de rechtsregel — met kracht van wet — van het arrest 13/61 van het Hof van Justitie te hebben geschonken. Volgens deze regel zijn de regelmatig aan de Commissie betekende overeenkomsten voorlopig geldig en bijgevolg vatbaar voor gedwongen uitvoering.

1. Vooreerst doet dit middel op zijn beurt (zie reeds A/1. hiervoor) de vraag rijzen of de schending van een regel van een arrest van het Hof van Justitie die een bepaling van het Verdrag uitlegt overeenkomstig art. 177 (prejudiciële beslissing) een schending uitmaakt van de wet in de zin van de wetgeving betreffende de procedure in cassatie. Het Hof van Cassatie bevestigt zonder motivering dat een beweegreden of een beschikking van een arrest van het Hof van Justitie geen wet is in de zin van art. 17 van de wet van 4 augustus 1832 en art. 9 van de wet van 25 februari 1925.

a) Deze uitspraak volgt het standpunt van de Advokaat Generaal Dumon die had voorgehouden dat de arresten van het Hof van Justitie slechts een relatief gezag van gewijsde bezitten. Hij zelf volgde daarbij de stelling die de Advokaat Generaal bij het Hof van Justitie Lagrange verdedigde in de zaak 28-30/62, Da Costa en Schaake en anderen tegen de Nederlandse Administratie der Belastingen.

De verzoekers verdedigden het absoluut gezag van gewijsde van de prejudiciële beslissingen van het Hof van

Justitie en schaarden zich hiermee achter de stelling die de EEG-Kommissie verdedigde in voornoemde zaak 28-30/62.

De theorie van het absoluut gezag van gewijsde kent aan de prejudiciële beslissingen een gezag toe «erga omnes», dus niet alleen «in casu» maar in alle gelijksoortige zaken. De beslissing heeft het karakter van rechtsregel met kracht van wet en moet door de nationale rechters geëerbiedigd worden. Ook het Hof zelf is aan zijn beslissingen gebonden en kan er niet op terugkomen. Als dezelfde vraag opnieuw aan het Hof wordt gesteld in een soortgelijk geval dan wijst het Hof naar zijn vroegere uitspraak en verwerpt de vraag bij gebrek aan voorwerp.

De thes van het relatief gezag van gewijsde kent aan de beslissingen van het Hof een moreel gezag toe. De prejudiciële beslissingen hebben dus geen dwingende kracht ten aanzien van de gelijksoortige gevallen die de nationale rechters te beoordelen krijgen. Ook het Hof blijft vrij van zijn toekomstige beslissingen. Verordening-arresten, door de Franse revolutie veroordeeld, of de dwingende macht van precedenten moeten dus aan het gemeenschapsrecht vreemd blijven.

Beide partijen zoeken steun in de jurisprudentie van het Hof en hoofdzakelijk in het hogergenoemd arrest 28-30/62. Heeft het Hof van Justitie zich werkelijk uitgesproken in de zin van een van beide stellingen?

De stelling van de EEG-Kommissie die het absolute gezag behelsde werd afgewezen maar ook de andere thes werd blijkbaar niet gevolgd. Het arrest steunt op twee stellingen:

— de verplichting «zonder enige beperking» voor de rechtbanken wier uitspraak niet vatbaar is voor hoger beroep om de voor hen opgeworpen vraag van uitlegging aan het Hof voor te leggen. Dit beantwoordt aan de functie van het Hof: het verzekeren van de eenvormige uitlegging van het gemeenschapsrecht. De prejudiciële procedure heeft dus blijkbaar een karakter van openbare orde.

— Er moet echter worden toegegeven dat het gezag van een door het Hof reeds krachtens art. 177 gegeven uitlegging deze verplichting van haar grond kan beroven en derhalve van haar inhoud kan ontdoen. Dit is met name het geval, wanneer de opgeworpen vraag zakelijk gelijk is aan een vraag welke reeds in een gelijksoortig geval voorwerp van een prejudiciële beslissing is geweest.

Onbetwistbaar is het gezag waarvan hier sprake is en dat niet wordt gepreciseerd meer dan een relatief gezag van gewijsde of een eenvoudig moreel gezag. Van een verplichting zonder enige beperking wordt slechts afgeweken als de eisen van de gemeenschappelijke openbare orde zijn gevrijwaard en de eenheid van uitlegging is verzekerd i.a.w. als het als een vaststaand feit geldt dat de reeds gegeven prejudiciële beslissing wordt toegepast op de overeenkomstige zaak.

De genoemde kommentaar wijst ook op het onderscheid dat in de tekst van het arrest te vinden is tussen «het voorwerp» van de vraag en de «grond» ervan. Het voorwerp is de uitlegging van het verdrag, de grond is de vraag zelf. Het Hof aanvaardt alle vragen om uitlegging zelfs als ze om een reeds opgeloste kwestie gaan. Maar de grond verdwijnt in dit laatste geval en het Hof beperkt zich dan tot het verwijzen naar het vroeger gewezen arrest doch slechts nadat «het Hof van nieuwe gezichtspunten niet is gebleken» wat veronderstelt dat het Hof de gestelde vraag en de vroegere beslissing opnieuw heeft onderzocht.

Bovendien berust de in art. 177 gevestigde rechtstreekse samenwerking tussen het Hof en de nationale rechterlijke instanties op «een niet-contentieuze procedure waaraan ieder initiatief van partijen vreemd is» (arrest 44/65, Hes-

sische Knappschaft tegen Singer et Fils). Het Hof is in deze procedre geen rechter om ten gronde uitspraak te doen over betwistingen tussen partijen. Het is als een orgaan dat ermede gelast is terzelfdertijd de juiste inhoud van de wil der verdragsluitende partijen op te sporen, het gemeenschappelijk algemeen belang te bepalen en «de eerbiediging van het recht te verzekeren» (art. 164) in de kontekst van het verdrag.

Het Hof is de autentieke uitlegger van het Verdrag. Zijn uitlegging verklaart de rechtsregel zoals hij in het verdrag voorkomt, maar zijn uitlegging is zowel recht-scheppend als eenvoudig ophelderend.

Bij het uitleggen en het bepalen op authentieke wijze van een Verdragsregel is het «Verklaar voor recht» van het Hof een nieuwe formulering van de regel ontdaan van zijn tweeslachtigheid en dubbelzinnigheid. De uitlegging van het Hof wordt opgenomen in de uitgelegde regel om er voortaan een geheel mee te vormen. Het Hof heeft deze bevoegdheid. Het formuleert of herformuleert de rechtsregelen waaraan dan ook het grootst mogelijk gezag moet worden toegeschreven.

Na dit alles mag bovendien de vraag worden gesteld of het vraagstuk van het gezag van gewijsde tenslotte geen vals probleem is. Volgende beschouwingen rechtvaardigen de vraag :

1) Het beginsel is genomen uit de nationale wetgevingen. Past het aan dit beginsel zonder voorbehoud een gelding te geven in het kader van het gemeenschapsrecht dat toch een specifiek recht is ?

2) In beginsel stelt het principe van gewijsde zich alleen t.o.v. een beslissing die als definitief uitgesproken voorkomt inzake betwistingen tussen partijen. Welnu de procedure van art. 177 is van niet-contentieuze aard (zie hoger). Een verwijzing naar de arresten 33/59 (Chasse) en 46-47/59 (Meroni) gaat om die reden niet op.

3) De ontleding welke P. Juillard (Poitiers) in de Revue trimestrielle de droit européen, 1968, n° 2, blz. 321 en v. maakt van het betrokken arrest 28-30/62 laat hem toe te besluiten dat de juiste draagkracht welke het Hof van Justitie aan zijn prejudiciële arresten heeft willen geven deze is van «precedenten», wat neerkomt op een relatief gezag van gewijsde behalve wanneer men zich voor een gelijksoortig geval bevindt. Dan bezit het arrest een absoluut gezag. Het centrale punt van discussie wordt dan het bepalen van het gelijksoortig geval.

b) De uitspraak van het Hof van Cassatie sluit eveneens in dat het een negatief antwoord geeft op de vraag of een prejudiciële beslissing een «wet» uitmaakt in de zin van de wetten van 1832 en 1925.

De vraag kan als volgt worden gesteld :

Mag de betekenis van wet zoals deze in de bepaling van de 2 genoemde wetten voorkomt uitgebreid worden tot de rechtsregel ? Het prejudiciële arrest is immers de akte waarin de rechtsregel is weergegeven. Deze rechtsregel heeft misschien geen kracht van wet volgens de technische betekenis der woorden, maar kan hij niet beschouwd worden als wet in de zin van de wetgeving op de procedure in verbreking ?

In dit opzicht heeft het Hof van Cassatie reeds de traditionele rechtsleer verlaten. De schending van algemene rechtsbeginselen of van de vreemde wet kunnen reeds voor het Hof van Cassatie aangeklaagd worden.

De prejudiciële beslissing voldoet anderzijds ook blijkbaar aan de eisen die worden gesteld om als wet te worden beschouwd. De rechtsregel is inderdaad :

— algemeen en abstrakt,

— uitgevaardigd voor een onbepaald aantal toekomstige zaken omdat hij geldt zolang «het Hof van geen nieuwe gezichtspunten is gebleken»,

— en gaat uit van een autoriteit die met de nodige bevoegdheid is bekleed. Het Hof bezit de macht van het

bevel in de mate dat de eerbiediging van de afgekondigde regel aan iedereen opgedrongen wordt.

Mag men dus niet terecht aannemen dat de schending van de rechtsregel vervat in een prejudiciële beslissing ingeroepen wordt voor het Hof van Cassatie ?

2. In het 4e middel schuilt tevens het verwijt *de werking van de voorlopige geldigheid van de aan de Commissie betekende overeenkomsten te hebben miskend*.

Het arrest van het Hof van Cassatie aanvaardt dat dergelijke overeenkomsten voorlopig geldig zijn zolang de bevoegde autoriteiten hun nietigheid niet hebben vastgesteld en uitspraak hebben gedaan over de toepasselijkheid van lid 3 van art. 85. Maar volgens het arrest 13/61 sluit de voorlopige geldigheid niet in dat de rechterlijke instanties de verplichting hebben aan deze overeenkomsten dezelfde werking toe te kennen als aan de geldig erkende overeenkomsten. Het Hof van Cassatie verwerpt het middel.

Deze stellingname lokt volgende beschouwingen uit :

a) Het arrest van het Hof van Justitie preciseert inderdaad niet welke gevolgen aan de voorlopige geldigheid moeten worden toegekend. In de rechtsleer en rechtspraak der Lid-Staten treft men 2 strekkingen aan : Deze die slechts een beperkte werking aan de «onzekere» overeenkomst toeschrijven en deze die haar een volle werking toebedelen. Volgens deze commentaar is alleen deze laatste in het arrest 13/61 weer te vinden nl. dezelfde werking als de overeenkomst die als geldig is erkend maar slechts zolang als de Commissie er niet anders over beslist heeft ; de werking van voorlopig geldige overeenkomsten is dus slechts een voorlopige gelijke werking. De omgekeerde theisis zou de overeenkomsten als voorlopig nietig beschouwen wat tegen het arrest 13-61 ingaat.

b) De kommentators onderzoeken eveneens de gevolgen van een veroordeling op basis van een voorlopig geldige overeenkomst in de hypothesen dat een latere geldige erkenning en een vernietiging volgt. Zij halen voorbeelden aan uit het burgerlijk recht die hun opvatting van een veroordeling tot uitvoering kracht bijzet, veroordeling die zij het karakter van een voorlopig gezag van gewijsde toeschrijven. Zij zijn derhalve van oordeel dat zowel het Hof van Beroep als het Hof van Cassatie het begrip van de voorlopig geldige overeenkomsten in de zin van het arrest 13-61 hebben miskend.

c) Hun overtuiging wordt ook door opportunitetsargumenten gestaafd :

— De aanvragen om de nietigheid van vrijwillig aangegane overeenkomsten te bekomen op basis van het art. 85 leden 1 en 2, worden doorgaans ingediend door schuldenaars te kwader trouw die hiermede verdragingsmanoeuvres beogen ;

— de lange duur welke de Commissie neemt om beslissingen te treffen zou in sommige hypothesen een onherstelbaar nadeel berokkenen aan de schuldeisers ;

— De kansen dat ernstig nadeel wordt geleden door een veroordeling op grond van een voorlopig geldige overeenkomst die nadien nietig wordt verklaard zijn minder groot dan in het omgekeerd geval ;

— De rechtszekerheid wordt door een voorlopige toepassing minder verstoord dan door een opschorting die jaren kan duren.

3. In het 4e middel lag tenslotte een *interpretatiebetwisting* aan de grondslag. De aanklagers in cassatie hadden aangevoerd dat er aanleiding bestond om een prejudiciële vraag te stellen gezien de ernstige twijfel die er bestond.

De Advocaat-generaal Dumon die bij de behandeling van het 2e middel had aangehaald dat het Hof van Cas-

satie zich niet kan ontdoen dan met de grootste omzichtigheid van het doen uitleggen door het Hof van Justitie van de gemeenschapsnorm waarvan de draagwijdte wordt betwist erkende evenwel de verplichting niet bij de betwisting in het 4e middel om reden dat de vraag omtrent de voorlopig geldige overeenkomsten tot het nationaal recht behoort en niet tot het gemeenschapsrecht.

Dit lijkt onjuist om 2 redenen :

a) De vraag om te weten of een kwestie tot het nationaal of tot het gemeenschapsrecht behoort is noodzakelijk een kwestie van uitlegging van het gemeenschapsrecht over de uitgestrektheid van zijn toepassingsveld ;

b) De uitgestrektheid van de werking van de «voorlopige geldigheid» hangt af van de mate waarin deze voorlopige geldigheid ingaat tegen de nietigheid van rechtswege die is voorzien in art. 85 lid 2 waarvan de uitlegging klaarblijkelijk tot het gemeenschapsrecht behoort.

Het is spijtig dat het Hof van Justitie niet de gelegenheid heeft gekregen zich over de werking van de voorlopige geldigheid uit te spreken om zodoende een eenheid van opvatting en toepassing tot stand te brengen.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie : jg. 1969 - nr. 2-3 :

Wetgeving.

Tijdschrift voor Bestuurswetenschappen en Publiekrecht : jg. 1969 - nr. 2 :

Delva J., Evolutie van de rechtspraak inzake fundering van de overheidsaansprakelijkheid.

Tijdschrift voor Gemeenterecht : jg. 1969 - nr. 4 :

Onteigening ten algemene nutte. — Aanplakking. — Gemeentebelasting. — Bossen en Wouden. — Militie. — Gemeentepolitie. — Rechtsgedingen. — Stedebouw.

Tijdschrift van de Vrederechters : jg. 1969 - nr. 3 :

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Aannemingsrecht : jg. 1969 - nr. 1 :

Ten geleide. — Welkom. — Rechtspraak. — Vandenbossche J., De aanbestedingen van de gemeenten. — Boekbespreking.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis : jg. 1969 - nr. 1 :

Snijders W., De expediteur als tussenpersoon bij zeevervoer en de positie van de cognossemmentshouder.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : jg. 1969 - nr. 5039 :

Van der Grinten W.C.L., De commissaris.

Nr. 5040 :

Zeijlemaker Jb., Fusie van ondernemingen (I).

Ars Aequi : jg. 1969 - nr. 4 :

Van den Bout H. en Rademaker H.C., Gibraltar. — Appeldoorn M. W., Kanttekeningen bij 1968, Belastingrecht. — Crombag H.F.M., De juridische studie en waar het allemaal voor dient.

Sociaal Economische Wetgeving : jg. 1969 - nr. 2 :

Mertens de Wilmars J., De directe werking van het Europees recht.

Advocatenblad : jg. 1969 - nr. 4 :

Schootstra H., In memoriam Mr. N. Heemskerk. — Rood-De Boer M., Het oerwoud van de ere-codes. — Hollanders J., Fiscaal Bulletin II. — Verpaalen O.A.C., Disciplinaire rechtspraak raden van toezicht 1966, VIII.

Journal des Tribunaux : jg. 1969 - nr. 4657 :

Marchal A., Mise en péril par pluralité d'auteurs.

Nr. 4658 :

Assurance obligatoire des véhicules et transaction correctionnelles. — 1° Suggestions de textes nouveaux, par Georges Halloy ; 2° Proposition de texte de loi concernant certaines assurances obligatoires ; 3° Proposition de texte de loi relative à la procédure ; 4° Note d'observation, par P. van der Meersch ; 5° Quelques explications complémentaires par Georges Halloy.

Revue de droit pénal et de Criminologie : jg. 1969 - nr. 5-6 :

Legros R., Imputabilité pénale et entreprise économique. — Levasseur G., L'imputabilité des infractions en droit français. — Hannequart Y., Imputabilité pénale et dommages survenus aux personnes et aux biens à l'occasion des activités industrielles de l'entreprise. — François L., Remarques sur quelques questions de droit pénal social, particulièrement sur l'imputabilité. — Wilmart J., La responsabilité des dirigeants et cadres d'entreprise au regard du droit pénal commercial, économique et financier. — Matray L., Simulation de droit privé et faux criminel. — Trousse P.E., La simulation en droit privé et le faux criminel.

Mouvement Communal : jg. 1969 - nr. 4 :

Hanquet A., Les jeunes faces à la réalité. — Chronique des projets de réforme des structures communales. — Messin G., Libres propos : du plan de secteur à la politique foncière. — Maes R., Chronique parlementaire.

Recueil Dalloz Sirey (Paris) : jg. 1969 - nr. 17 :

Lambert-Faivre Y., Le transport bénévole.

Nordwestern University Law Review (Chicago) : jg. 1969 - nr. 6 :

Goldberg S.B., The Labor Law Obligations of a Successor Employer.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD